

UDÁLOSTI

na VUT v Brně

Prezentace malířské školy profesora Načeradského

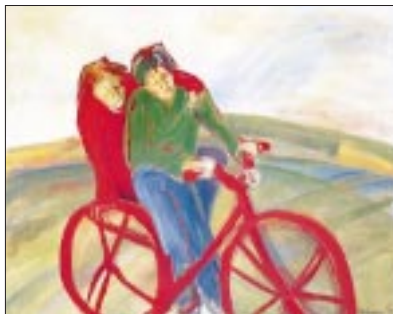
Reprodukce dvou obrazů na titulní straně jsou malou ukázkou reprezentativního kalendáře, který pro letošní rok vydala Banka Haná. Zařadila do něj 12 obrazů, které si vybrala z kolekce prací studentů ateliéru malířství na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně. Na oplátku pak umožnila studentům představit tyto a další výtvarné práce na výstavě uspořádané od 17. února v Besedním domě v Brně.

Z obsahu kalendáře i zmíněné výstavy lze vyčíst, že stěžejním tématem malířského ateliéru, v jehož čele stojí akademický malíř prof. Jiří Načeradský, je figura a formou pak její přímé vizuální zobrazení. Studenti se však pouštívají i do jiných témat, například do zobrazení krajiny.

Načeradského malířskou školu na FaVU charakterizuje odstup od tradice abstraktního umění i od významné části „modernismu“, pohybující se mimo dimenze obrazu a sochy, a tento odstup si nakonec paradoxně

Marta Hanlodová: *Strom*

Irena Křivánková: *Červené kolo*

udržuje i vůči postmodernímu odstupu. Jak napsal v letáčku k výstavě PhDr. Pavel Ondračka, „namísto soukromých mytologií se v pracích studentů traktují obecně pocíťované a každou generací obnovované obrazy týkající se lidské existence.“

Michaelu Křížovou zajímá především kompozice obrazů, v nichž se odráží citově podbarvené ženské vidění světa. Jiří Kudela řeší vztahy mezi figurami i jejich okolím a inspirací jsou mu běžné životní situace, potřeby a názory. Jan Spěváček, jemuž je malba zdrojem sebepoznání, vyjadřuje v krajinných obrazech spiritualitu.

Lenka Pilařová se zabývá lidskou figurou v prostoru. Petr Turek, který si malováním prodlužuje dětství, znovuobjevuje dětské sny a ideály, které zatím nemůže realizovat. Zbyněk Sedlecký se ve svých výtvarných pracích zabývá lidskou činností a inspirací jsou mu kromě jiného i fotografie, film a reklama. Také Irenu Křivánkovou zajímá pohyb a rovněž role barvy, projevující se jasnou expresivitou. Lubomír Typlt, jehož cyklus obrazů nazvaný Baterie na výstavě dominoval, využívá geometrických vztahů k zachycení pohybu, sugesce pohybu, jakožto projevu života. Libor Veselý se ve svých figurálních obrazech i krajinomalbách nechal inspirovat staromistrovskou, převážně barokní malbou. V tvorbě Marty Hanlodové se objevuje život rostlin, vegetační bujení, růst i zánik. Jitka Pitnerová se snaží do svých obrazů vkládat vyšší duchovní smysl. A co Pavel Matyska? Ten se pokusil malovat parafráze na vlámského malíře Pietera Brueghela st.

Tyto publikované a vystavené práce jsou v dobrém smyslu školními pracemi a vypovídají o škole i o základech, na kterých budou současní studenti, budoucí umělci, stavět. (-yk-)

Vážení čtenáři,

Život v naší společnosti nabral vyšších obrátek, ze stojatých vod oklešujícího totalitního režimu jsme byli jako by vrženi do prudkých proudů valící se široké řeky a museli se jako by znovu učit plavat, abychom neztroskotali. Někdo doplaval na rajský ostrov, jiný zůstal někde na mělčině u břehu, křečovitě se držící větví, aby ho ten prudký proud nesmetl pod hladinu. Jde jen o obrazné vyjádření změn v životě naší společnosti za těch posledních 9 let. Představme si však, jaký šok musí zažít vězeň, který po mnoha letech žalářování vyjde ven na svobodu a vidí, co všechno se kolem něj změnilo a je jiné, než jak pamatuje. Něco podobného – někdo více, jiný méně – jsme zažívali i my. Sama si pamatuji, jak po několika letech mateřské dovolené, začínající krátce po sametové revoluci, jsem nastoupila do zaměstnání, kde konečně byly mechanické psací stroje vystřídány počítači s mnoha programy dosud nepoznaných možností a kde už nebylo možné neovládat angličtinu jako běžný komunikativní jazyk světa. Změnily se struktury, názvy, všechno možné, z celého světa se na nás valily další a další novinky... (jen člověk jako by stále byl tentýž, pouze víc urvaný ze řetězu). Nezbyvalo než se všechno rychle doučit. Vše se však ve světě vyvíjí a rychlost, s jakou se tak děje, je čím dál větší. To vše především díky čím dál snažší a rozšiřující se komunikaci a informační explozi. Člověk se ze všech těch informací může zbláznit, chce-li s dobou držet krok a být znalý světa. Další změny a vývojové trendy musí reflektovat také školství, které přece má připravovat studenty pro budoucí zaměstnání. Nicméně vždycky asi bude o krok za tímto vývojem a my všichni budeme nuceni dál se vzdělávat a přizpůsobovat změněným podmínkám doby, abychom v nich obstáli.

Dovolte mi citovat z Britských listů o tom, jak se s požadavky doby chtějí vypořádat ve Velké Británii:

Nikdo v podstatě neví, jakým způsobem se bude ekonomika ve světě nadále rozvíjet. Existuje však konsensus, že pravděpodobně přežijí jen ty země, které budou mít vzdělané obyvatelstvo, schopné lehce globálně komunikovat (důležitá je tedy znalost angličtiny), které bude mít dobrou, moderní kvalifikaci, bude schopno se pružně přeskolit na novou práci a bude mít nové nápady a myšlenky, zpeněžitelné na mezinárodních trzích.

V tomto smyslu se nyní britská labouristická vláda snaží stimulovat v Británii vzdělávací revoluci u lidí, kteří už dávno opustili školský systém. Britští labouristé si představují, že by si lidé měli zvyknout na to, že se budou muset celý život učit, přizpůsobovat se rychle se měnícím ekonomickým podmínkám. Aby u nich vyvolala tyto návyky, britská vláda přichází s novou iniciativou: Chce nyní poskytnout jednomu milionu britských dospělých jednotlivě každému částku 150 liber (cca 8 000 Kč), za niž si každý z těchto občanů bude moci koupit doškolovací kurz. Britská vláda doufá, že se tím u lidí znovu vzbudí chuť vrátit se do školy.

Vláda poskytne lidem oněch 150 liber, když budou ochotni je sami doplnit částkou 25 liber (přibližně 1 400 Kč). Co si za to Britové koupí? Například roční kurz účetnictví, do něhož se dochází jednou týdně a který je ukončen maturitou. Nebo pětítýdenní intenzivní kurz pro sekretářky.

Nynější plán má být teprve začátkem složitějšího systému pobídek, aby se lidé vrátili ke vzdělání. Pokud bude nabídka 150 liber fungovat, lidé, ochotní dát se na doškolování, by dostali elektronickou kartu, na níž by bylo zaznamenáno, kolik peněz na školství, věnovaných vládou, jim ještě zbývá. Pokud by byli ochotni sami dál investovat svoje peníze do sebevzdělávání, vláda by jim poskytla různé daňové slevy a další dotace.

Britský ministr školství a zaměstnanosti David Blunkett konstatoval, že mladí lidé, kteří nyní končí povinnou školní docházku, mohou očekávat, že budou muset v nové ekonomické situaci za život až desetkrát úplně změnit svou profesi. „Stojíme nyní jako národ na hranici nového vzdělávacího věku. Mění se pracovní příležitosti a s nimi se mění i kvalifikace, které bude zapotřebí pro zítřejší ekonomiku. Vzdělávání je klíčem k budoucí hospodářské prosperitě.“

Ozvaly se nicméně kritické hlasy, že prý tato vládní iniciativa bude k ničemu, dokud se nerozobdne britská vláda přinutit podniky, aby samy financovaly doškolování svých zaměstnanců. Labouristé však odmítají k tomuto podniku nutit, neboť už nyní z vlastní iniciativy financují doškolování zaměstnanců částkou 10,5 miliard liber (578 miliard Kč) ročně.

Britská vláda také navrhuje založit novou University for Industry, Univerzitu pro potřeby průmyslu, která by využívala informační technologie a vypracovala by kurzy pro studium lidí doma a v místních knihovnách. „Tradiční výrobní průmysl se rozložil a vznikly malé a středně velké podniky. Máme-li být schopni učit lidi, musíme jim vzdělávací kurzy dodat přímo na místo, tam, kde je potřebují.“

Britská vláda také usiluje zvýšit úroveň základní gramotnosti v oblasti čtení, psaní a počítání v tomto roce částkou 5 milionu liber.“

A jaké možnosti k dalšímu vzdělávání mají lidé u nás? Snad Vám trochu napovíme i v rozhovoru s vedoucím Centra distančního vzdělávání doc. Lojdou a doplňujícím článkem na toto téma. Čtete na str. 6–8.

Yosune Konečná

Obsah č. 4/98

V tomto čísle najdete:

- 1 **Obrazy studentů** Fakulty výtvarných umění
- 2 **Redakční sloupek**
- 3 **Zprávy z Rektorátu**
Z jednání kolegia rektora
Děkovný dopis
- 4 **Zprávy z Akad. senátu VUT**
O čem se jednalo 24. února 1998
- 5 Závěrečná zpráva o činnosti AS VUT v Brně
- 6 **Rozhovor měsíce**
Co chcete vědět o distančním studiu a stýdíte se zeptat
- 7 Výhody, možnosti a perspektivy mimoškolního vzdělávání
- 9 **Naše pracoviště**
Integrovaná knihovnická síť
- 10 **Četli jste už?**
Zdeněk Řezníček: O hradu Veveří
Napsali o VUT
- 11 **Děni na fakultách**
Studenti architektury nabídli Přerovu inspiraci
Výstava prací studentů Fakulty architektury
- 13 Nikl kadmiové baterie pokaždé jinak
Přednáška Dr. Salzmana na Fakultě podnikatelské
- 14 **Solární architektura**
Bude rok 1998 rokem výstavby solárních domů?
- 18 **Studentský koutek**
Také zlíňští studenti vydávají svůj časopis
Úspěchy studentského designu
- 19 „Ostře“ sledování studenti aneb Jak se žije naší vysokoškolské mládeži – 3. část
- 20 **Sociologie očima studentů**
Sociologie a sociální patologie
Sociální patologie prostředí
- 22 **Kulturní události města Brna objektivem Anny Peckové**
- 24 **Z cest**
Hřbitůvek jako z marcipánu

Uzávěrka čísla: 20. 3. 1998

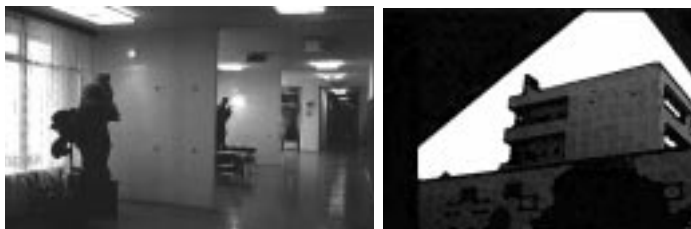
Všem autorům děkujeme za jejich příspěvky.

Příspěvky přijímáme jednak nahanané na disketách 3,5 a jednak vytištěné na papíře. Lze je také poslat elektronickou poštou, uložené v souboru ve formátu Word 7.0. K tomu je však třeba vždy dodat i vytištěnou verzi. Vítejte též barevné i černobílé fotografie s vyznačením autorství a popisky, dále ilustrace, loga a další obrazový materiál. Po zpracování autorům vracíme. Uzávěrka každého čísla je obvykle 15. dne v měsíci.

Z jednání kolegia rektora

3. března 1998

ve zkratce

• Návrh opatření vedení VUT ke zvýšení tvůrčích aktivit byl předán písemně členům kolegia rektora k připomínkám.

• Prorektorka prof. Zemánková informovala o nabídce stáží švýcarské neziskové organizace Mission OST TRANS. Nabídka je určena kvalifikovaným odborníkům ze všech oborů. Tradiční univerzita v Japonsku projevila zájem připojit se k projektu otevření nové mezinárodní univerzity pro studenty z 50 zemí. Ředitel odboru zahraničních styků MŠMT doporučil neodmítnout zahraniční studenty. Host ze Singapore Economic Development Board – organizace pro nábor zahraničních specialistů – navštíví dne 2. dubna VUT.

• Prorektor Doc. Ing. Hobst, CSc. informoval o stavu domu na Mendlově náměstí. Uvažuje se o jeho modernizaci a se zřízením patnácti malometrážních bytů.

• Fakulta podnikatelská registruje 3 000 studentů, přihlášených do přijímacího řízení.

• Fakulta chemická zahájila stěhování do nového objektu na Purkyňově 188.

• Proběhly doplňkové volby do AS Fakulty výtvarných umění a byla schválena umělecká rada.

• Fakulta technologická vypracovala a aplikovala program, který zahrnuje všechny vystavené objednávky v oblasti nákladů investičního i neinvestičního charakteru. Ředitel CVIS je pověřen zjistit, jak tento systém spojit s EkonFIS.

• Do 30. dubna bude vypsána interní soutěž na logo oslav ke dni 100. a 150. výročí VUT v roce 1999.

• Vedení VUT uvažuje o tom, že do budoucna předá objekt Kounicových kolejí Veterinární a farmaceutické fakultě v Brně. VUT jí totiž má vypomoci s poskytnutím 100 lůžek.

• Přípravný výbor mezinárodní konference RUFIS vzal na vědomí zájem VUT o spolupřátání příštího ročníku této konference v rámci oslav 100. a 150. výročí založení VUT.

• Ústav státního informačního systému vypracoval návrh základů strategie „Informační politiky ČR“.

• Rada studentů akceptuje změnu výše poplatků za ubytování a stravování od 1. 3. 1998.

• Ministerstvo obrany nabízí uspořádat společnou besedu s ministrem obrany, náčelníkem generálního štábu, Vojenskou akademií a VUT k problematice armády a vstupu ČR do NATO.

(hop)

Děkovný dopis

otce zesnulého Hassana E. Abdul Radího

Otec zesnulého studenta pražské VŠE Hassana Elamina Abdelradího zaslal súdanské komunitě v ČR dopis, v němž jménem své rodiny vyjádřil svůj dík za její solidární postoj po tragické události z 8. 11. 1997 a za úsilí při přepravě ostatků studenta do Súdánu. Zároveň požádal ve svém dopise, aby byl tlumočen dík a ocenění rodiny českému lidu a jeho oficiální reprezentaci, počínaje prezidentským úřadem a úřadem vlády, oběma komorami Parlamentu ČR a konče orgány VŠE a jejího pedagogického sboru – a to za pietu prokázanou při vzpomínkových obřadech i převozu ostatků zesnulého do vlasti.

Rodina zároveň vyjadřuje upřímný dík všem vysokoškolským studentům, organizacím a institucím, které jednoznačně odsoudily zločin rasistické vraždy jejího syna Hassana a projevily účast s nešťastnými pozůstalými. V dopise se praví:

„Humánní postoj širokých vrstev studentů, profesorů a oficiálních činitelů v ČR nám pomohl lépe snášet tuto tragickou událost.“

Dočetli jsme se

Počty maturantů, kteří se chtějí dostat na vysokou školu, se rok od roku zvyšují. Přestože se vysoké školy snaží rozšiřovat své kapacity, bylo vloni přijato necelých 42 procent uchazečů. Tradičně největší zájem byl o studium práv, společenskovedních, uměleckých a ekonomických oborů, naopak nejmenší poptávka je po studiu technických oborů, zemědělství a přírodních věd. V pořadí vysokých škol podle počtu přihlášek na jedno přijetí se Vysoké učení technické v Brně nachází na 18. místě, následované převážně dalšími vysokými školami technického směru (VŠB – TU Ostrava, TU Liberec, ČVUT Praha, VŠCHT Praha).

Jedním ze zakladatelů nově vzniklé Společnosti pro moderní zemědělství je kromě jiných také děkan zlínské Fakulty managementu a ekonomiky prof. František Trnka. Její nosnou myšlenkou je sdružovat právnické i fyzické osoby úspěšně podnikající v českém zemědělství a společnými silami přispívat k růstu konkurenceschopnosti tohoto odvětví v evropském i světovém měřítku. Toto nové podnikatelské a vzdělávací sdružení má mít formu akciové společnosti, jejímž hlavním cílem bude realizace vybraných strategických projektů, které napomohou ke zvýšení celkové úrovně českého zemědělství.

INZERCE

• Prodám zděnou garáž č. 24 na Kraví Hoře v areálu VUT.
Tel.: 05/35 11 84, 4422 3459.

• Prodám garáž na Kraví Hoře. Cena dohodou. Tel.: 522 952 (Bujdošová).

O čem se jednalo 24. února 1998

Senátory zajímaly pozemky

Diskuse kolem smlouvy s firmou ÖMV vyústila mimo jiné v žádost senátorů o předložení soupisu pozemků, k nimž má VUT právo hospodaření. „Akademický senát potřebuje vědět, co škole patří a jaké jsou variantní návrhy na využití pozemků či objektů, abychom se mohli kompetentně rozhodovat,“ zdůvodňoval tuto žádost doc. Hlavenka. Na zasedání proto podal prorektor pro stavební činnost a dislokaci doc. Hobst obsáhlou informaci o pozemcích VUT, kterou doprovodil promítnutím pozemkových map a barevných leteckých snímků základních objektů VUT. Pozemky VUT rozčlenil do 9 kategorií:

1. pozemky, které by se neměly opouštět
2. nezastavěné pozemky, ležící mimo hlavní areály, vhodné k využití
3. nezastavěné pozemky, nevhodné k využití pro VUT
4. pozemky VUT s budovami bez práva s nimi hospodařit
5. pozemky, které by VUT mělo získat
6. nevyužitá objekty, pozemky a pronajaté objekty
7. pozemky mimo Brno
8. pozemky k vrácení státu, resp. církvi, nárok na restituci
9. pozemky určené k výměně s Magistrátem m. Brna

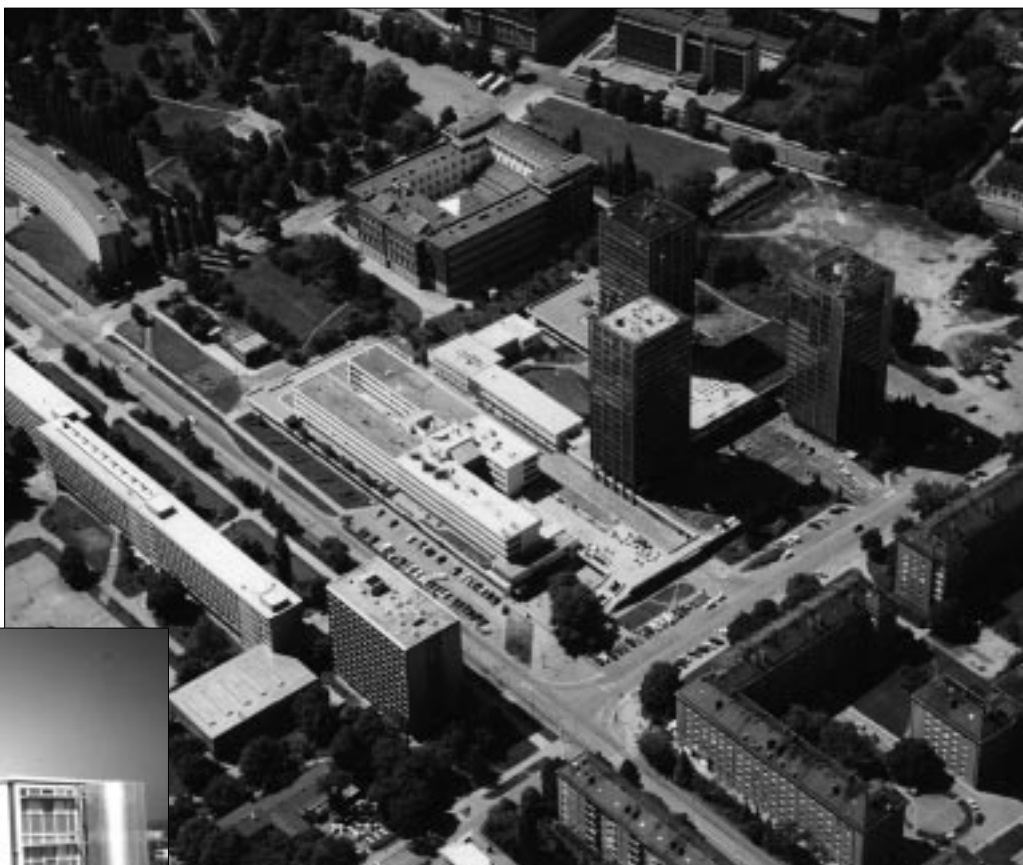
Rektor VUT prof. Vavřín informoval o jednáních, která proběhla mezi VUT a Magistrátem města Brna ve věci výměny pozemků. Původní návrh určil k výměně tyto pozemky ve správě hospodaření VUT:

- část chodníku a břehy na ulici Technické (pro realizaci výstavby chodníku od ul. Královopolské až k Fakultě strojní)
- část parcely na ul. Vídeňské (pro výstavbu cyklistické stezky)
- zbytek parcely na ul. Rezkově, kterou VUT nemůže využívat
- pozemek pod Kaplanovou budovou

Za ně by mělo VUT získat pozemek pod rektorátem na ul. Kounicově. Proč ale, jestliže má Rektorát VUT sídlit v budově na Antonínské? Na tuto otázku rektor

VUT odpověděl: „Je výhodnější prodat budovu Rektorátu i s pozemkem.“

Hodnota tohoto pozemku je však podstatně vyšší než u pozemků navržených vedením VUT k výměně. Proto Magistrát města Brna nyní požaduje zahrnout do návrhu další pozemky před Fakultou strojní v areálu Pod Palackého vrchem s dodatkem, že budou vloženy do Technologického parku. VUT bude souhlasit

v případě, že do původního návrhu bude rovněž začleněna výměna pozemků v areálu kolejí VUT na ul. Kolejní a že pozemky atletického areálu PPV budou převedeny naší škole bez požadavku náhradních pozemků podle původních platných dohod z roku 1985. Tímto vystoupením rektor VUT požádal senátory o předběžný souhlas s připravovaným návrhem změny. Po ukončení všech jednání s Magistrátem města Brna bude konečný návrh předložen ke schválení AS VUT a Radě města Brna.

Nárůst studentů má své hranice

Členové AS VUT byli na zasedání obeznamení se stanoviskem, které ekonomická komise AS VUT zaujala k návrhu osnovy finančního plánu neinvestičních prostředků na rok 1998 a k osnově analýzy výsledku hospodaření za rok 1997. Na základě tohoto stanoviska senátoři oba předložené návrhy schválili. Zároveň doporučili, aby vedení VUT respektovalo usnesení AS VUT o přidělu 73,6 % rozpočtových částek na fakulty,

dále ověřilo počty studentů u fakult, které jsou dosud ve vývoji, a neřešilo přiděl fakulty menší než 90 % oproti roku 1997 tak, že jej dokryje novým přerozdělením rozpočtu.

V diskusi se senátoři rovněž kriticky vyjádřili k tomu, že nebyli dostatečně informováni o rozhodnutí MŠMT, jímž byl limitován maximální nárůst přepočteného počtu studentů celé školy na pět procent oproti

stavu k 31. 10. 1996. Rektor VUT prof. Vavřín namítá, že rozhodnutí bylo sděleno děkanům fakult na jednání kolegia 10. 6. 1997 a je uvedeno v zápise. Fakulty mohly překročit počty přijatých studentů pouze na vlastní zodpovědnost a s rizikem, že jim nebudou přiděleny finanční prostředky na studenty přijaté nad rámec pětiprocentního limitu. V případě, že některá fakulta limit nedočkala, mohla být tato rezerva po dohodě převedena jiné fakultě, která limit naopak převýšila. I přesto, že tato možnost využita byla, VUT překročilo celkový limit o 250 studentů. Bylo proto navrženo řešení, že fakultám, které limit nepřekročily, budou přiděleny veškeré finanční prostředky, zatímco fakulty, které limit přesáhly, dostanou finance pouze na limitovaný počet studentů.

V další části zasedání podala prorektorka pro zahraniční vztahy VUT prof. Zemánková zevrubnou informaci o činnosti zahraničního oddělení Rektorátu VUT v roce 1997. Na závěr pak členové AS VUT schválili Závěrečnou zprávu o činnosti AS VUT za funkční období od listopadu 1996 do prosince 1997. (-yk-)

Závěrečná zpráva

o činnosti Akademického senátu VUT v Brně

za funkční období listopad 1996 až prosinec 1997

Personální oblast

Akademický senát zvolený akademickou obcí VUT v Brně na funkční období listopad 1996 až listopad 1999 se sešel poprvé dne 12. 11. 1996. Členy Akademického senátu VUT se po složení Statutem předepsané slibu stali:

Mgr. Václav Božek, CSc.	(FAST)
Prof. Ing. Jindřich Melcher, DrSc.	(FAST)
Doc. Ing. Eva Münsterová, CSc.	(FS)
Doc. Ing. Bohumil Hlavenka, CSc.	(FS)
Robert Charvát – student	(FS)
Ing. Simeon Zmrzlý, CSc.	(FEI)
Doc. Ing. František Zbořil, CSc.	(FEI)
Doc. Ing. Zdeňka Lhotáková, CSc.	(FA)
Prof. Ing. Petr Němeček, DrSc.	(FP)
Ing. Jiří Kříž	(FP)
Prof. Ing. Jaroslav Balátě, DrSc.	(FT Zlín)
Doc. Ing. Jaromír Hoffmann, CSc.	(FT Zlín)
Ing. Vratislav Kozák	(FaME Zlín)
Ing. Pavel Rosman	(FaME Zlín)
Martin Zelinger – student	(FaME Zlín)
Ing. Stanislav Smolík	(Rektorát)

Dne 26. listopadu 1996 složili slib právoplatně zvolení zástupci:

Doc. RNDr. Zdeněk Friedl, CSc.	(FCH)
Doc. RNDr. Jan Kotas, CSc.	(FCH)
Ing. RNDr. Milan Kynčl	(FA)
Radek Holešínský. – student	(FCH)
Svatopluk Bernard – student	(FAST)
Dušan Sušil – student	(FEI)

Do doby doplnění senátu o tyto senátory byl pověřen řízením AS Ing. Simeon Zmrzlý, CSc., který byl dne 26. listopadu 1996 řádně zvolen předsedou AS VUT. Místopředsedou AS VUT byl zvolen prof. Němeček. Akademický senát se usnesl na 3 letém funkčním období.

Dne 10. 12. 1996 byl AS VUT doplněn těmito novými senátory, kteří složili slib:

Doc. RNDr. Miloslav Švec, CSc. (FAST) zastupoval prof. Melchera v jeho nepřítomnosti při volbě rektora	
Doc. ak. soch. Tomáš Ruller	(FaVU)
Ak. mal. James Janíček	(FaVU)
Petr Turek – student	(FaVU)
David Zelenka – student	(FP)
Kateřina Horáková – studentka	(FA)
Tomáš Machura – student	(FT Zlín)

V průběhu prvního roku funkčního období došlo k následujícím změnám v zaměstnané části AS VUT:

- V květnu 1997 proběhly na FaVU nové volby zástupců FaVU do AS VUT a dne 3. 6. 1997 složili slib tito noví senátoři:

Doc. MUDr. Vladimír Novotný, CSc., Doc. ak. mal. Ivan Kříž, Václav Skácel – student

- Dne 4. 6. 1997 podal abdikaci Ing. RNDr. Milan Kynčl z Fakulty architektury. Důvodem abdikace bylo jeho povolání do Parlamentu ČR. Byl nahrazen řádně zvoleným náhradníkem Doc. Ing. Janem Wernerem,

který složil slib člena AS VUT dne 1. 7. 1997. Ve studentské části AS VUT došlo k následujícím změnám:

- Dne 14. 1. 1997 abdikoval student FEI Dušan Sušil a byl nahrazen řádně zvoleným náhradníkem Jaroslavem Švecem, který složil slib 28. 1. 1997.

- Dne 24. 3. 1997 abdikoval student FS Robert Charvát, byl nahrazen dne 25. 3. 1997 Ing. Liborem Kotačkou, studentem PDS.

- Dne 24. 3. 1997 byla dopisem předsedy AS FaME oznámena abdikace studenta Martina Zelinger, dne 25. 3. 1997 složila slib Jana Vintrová, která byla ve volbách zvolena jako náhradnice.

Na podzim 1997 proběhly na některých fakultách nové volby do studentské části AS VUT a nově zvolení studenti vystřídali svoje předchůdce:

- Dne 9. 12. 1997 složila slib nově zvolená zástupkyně FT Ing. Magda Sergejevová, studentka PDS, která nahradila studenta Tomáše Machuru.

- Dne 9. 12. 1997 složil slib nově zvolený zástupce FaME student Tomáš Novák, který nahradil studentku Janu Vintrovou.

Činnost AS VUT

Prvními legislativními povinnostmi nově zvoleného AS VUT byla příprava voleb a vlastní volba kandidáta na rektora VUT. Tuto povinnost AS VUT splnil dne 10. 12. 1996 zvolením prof. Ing. Petra Vavřína, DrSc. Následovalo schválení týmu prorektorů a navržených členů Vědecké rady VUT. Těmito akty byla de facto ustavena exekutiva VUT na funkční období 1997 až 2000.

Byli stanoveni zástupci AS VUT v Radě VŠ: Doc. Münsterová do předsednictva a Mgr. Božek do pléna RVŠ. Delegovaní zástupci do RVŠ, zvláště pak do předsednictva RVŠ, výrazně přispěli k reprezentaci VUT. Názory jimi tlumočené byly akceptovány a ovlivnily některé zásadní materiály Rady VŠ.

Byly ustaveny dvě stálé komise:

Legislativní komise ve složení:

Mgr. Václav Božek – předseda
 Doc. Ing. Eva Münsterová, CSc. – členka
 Doc. Ing. Zdeňka Lhotáková, CSc. – členka
 Doc. Ing. František Zbořil, CSc. – člen
 Prof. Ing. Jaroslav Balátě, DrSc. – člen
 Radek Holešínský – člen (student)

Ekonomická komise ve složení:

Prof. Ing. Petr Němeček, DrSc. – předseda
 Doc. Ing. Bohumil Hlavenka, CSc. – člen
 Prof. Ing. Jindřich Melcher, DrSc. – člen
 Doc. RNDr. Zdeněk Friedl, CSc. – člen
 Ing. Vratislav Kozák – člen
 Ing. Libor Kotačka – člen (student)

Akademický senát se v prvním roce funkčního období sešel na 18 zasedáních, z nichž jedno bylo mimořádné, konané dne 8. 4. 1997, týkající se projednávání návrhu VŠ zákona, a jedno bylo „výjezdní“, pořádané na

CDV a Ústřední knihovně VUT, které umožnilo senátorům seznámit se na místě s těmito rozpočtovými složkami VUT. Toto zasedání se konalo dne 25. 11. 1997. Na svých zasedáních se AS VUT zabýval podněty, předloženými vedením VUT, senátory AS VUT a členy akademické obce. Pokud to závažnost projednávaného podání vyžadovala, byla projednána v komisi a doporučení komise bylo předloženo AS VUT k projednání a schválení. Práce legislativní komise se týkala těchto hlavních oblastí: statuty fakult a VUT, včetně jejich příloh, VŠ zákon a stížnost na porušení legislativy při volbách na fakultě. Legislativní komise připravila pro následná jednání AS VUT 3 obsáhlá stanoviska a dvě zprávy. Lze konstatovat, že tyto materiály byly po projednání a drobných úpravách přijaty jako usnesení AS VUT. V oblasti legislativy AS VUT vyvinul maximální úsilí v přípravě a edici nového VŠ zákona. AS VUT se snažil, bohužel bez odezvy, zvýšit aktivitu AS ostatních vysokých škol. Uspořádal setkání akademických senátů brněnských VŠ s předsedou RVŠ s diskusí stanovisek MŠMT, RVŠ a senátů VŠ.

Obdobně ekonomická komise připravovala na jednotlivá zasedání AS VUT stanoviska a doporučení k zásadním ekonomickým materiálům, které předložilo vedení VUT. Připravená stanoviska se týkala rozpočtových pravidel a vlastního rozpočtu VUT na rok 1997. Další komisí připravené a AS VUT projednané materiály se týkaly úpravy rozpočtu ministerstvem a výsledných opatření v rámci VUT. V závěru prvního roku funkčního období iniciovala EK AS VUT přípravu metodiky a rozpočtových pravidel pro rok 1998. Práci obou komisí lze hodnotit velmi pozitivně, protože jejich činnost velmi zefektivnila jednání AS VUT.

Další oblastí, ve kterých AS VUT přijímal usnesení, byly organizační záležitosti, např. změna publikačního oddělení VUT na nakladatelství, stanovisko k přípravě vzniku Institutu reklamní tvorby a marketingových komunikací ve Zlíně, otázka vrácení objektu Antonínská 1 státu, resp. církvi, versus projekt Centra VUT.

Během jednání byly také AS VUT předneseny a projednány koncepční otázky v oblasti výuky a tvůrčích činností na VUT. Dále byly předneseny informace z různých oblastí činnosti jednotlivých složek VUT a záměry jejich vývoje. Tyto informace byly poskytovány buď aktivně ze strany vedení VUT, nebo byly vyžádány AS VUT pro doplnění informací, umožňujících kvalifikované jednání a hlavně rozhodování AS VUT. Nutno konstatovat, že jednání byla oboustranně bezkonfliktní a konstruktivní, vedená snahou o dosažení co nejlepšího hodnocení a maximálního možného rozvoje VUT za daných podmínek.

Tato zpráva je přehledem činnosti AS VUT v Brně za období listopad 1996 až prosinec 1997, podrobné informace jsou obsaženy v zápisech č. 1 (49) až 18 (66) z jednání AS VUT v Brně.

V Brně dne 24. února 1998

Ing. Simeon Zmrzlý, CSc., předseda AS VUT v Brně

Co chcete vědět o distančním studiu a stydíte se zeptat

O postgraduální studium není velký zájem, i když vykazuje dobré výsledky

Distanční vzdělávání je zdokonalenou formou korespondenčního studia a lze jej studovat při zaměstnání. I když se jedná o plnohodnotné studium a absolventi dosahují mnohdy lepší studijní výsledky než u studia denního, přesto distanční studium nemá v Čechách takovou podporu, jakou by si zasloužilo.

Jak funguje Distanční centrum při VUT v Brně, nám pověděl Doc. Jan Lojda, CSc.

Co je to distanční vzdělávání?

Většina potencionálních studentů netuší, oč jde.

Toto studium se vyvinulo z korespondenčního studia. Studenti odesílají materiály a pedagogové je ohodnotili a dali známku. Později se vytvořila organizační struktura, která podporovala studenta. Ten studuje na distanci, dostane všechno domů, a konzultant se o něj stará. Tam, kde se to nedá jinak udělat, proběhnou i prezenční fáze. Studentovi pomohou také různé multimediální pomůcky, laboratoře, video. Vznikl složitý studijní systém, který má na starosti hlavně komfort studenta. Úkolem školy není ukázat studentovi, že něco neumí, ale spíše se musí snažit studenta udržet ve studiu. Musí pochopit, že například má rodinu, a tak když jednou nepošle práci, bylo by zbytečné, kdyby kvůli hlouposti studium vzdával.

Co je měřítkem kvality vaší školy?

Rozhodně ne to, kolik studentů vyhodila. Spíše kolik jich studiem prošlo a jak se jim nabyté vědomosti hodily v praxi. Naši učitelé nevyučují klasicky ve třídě. Vypracují studijní text, ať už ve formě skript, CD, videa, kazety a podobně. Další pracovník jej prohlédne pedagogicky, zjistí, jestli se z něj vůbec dá něco naučit. Text ovlivní ještě odborný oponent a kritický čtenář, někdo, kdo má kvality průměrného studenta, text přečte a řekne například, čemu nerozuměl.

Na korespondenční formě studijních materiálů se pozná, jestli dotyčný učitel tématu dobře rozumí, jestli je dobrý pedagog.

Musí mít distanční učitel jiné kvality než běžný pedagog?

Mluvit o učitelích je v této souvislosti velmi nepřesné. Na distančním vzdělávání se podepíše celá instituce. Výuka má svá pravidla, která se mají dodržovat: například zpětnovazební otázky, pravidelné odesílání vypracovaných cvičení a podobně. Na vyučování se podílí mnoho lidí, jako administrátor, manager studia, logistik, examinator, tutor a další.

Jací studenti mají o tuto formu studia zájem?

Studovat u nás lze od 18 let, většinu tvoří věková skupina 33 až 35 let. Jde o vysokoškolské studium, takže předpokladem je kromě maturity schopnost umět samostatně studovat. Musejí zvážit, co potřebují, zda získat vědomosti, nebo diplom. Distanční studium je vhodné pro ty, kteří potřebují znalosti.

Jak vypadá situace se vzděláváním mimo školní lavice ve světě?

V západní Evropě touto formou studuje statisíce studentů, při tom odhadují, že 90 % jich chápe distanční studium jako celoživotní vzdělávání a na university chodí opakovaně brát určité kurzy v oblasti, kterou potřebuje, nebo zvolí kompletní výukový program. V zahraničí je tento způsob výuky běžný. V rámci Evropské unie totiž v každém státě před 20 lety začaly vznikat distanční univerzity. Stát je financuje, aby rostla vzdělanost.

A u nás?

Bohužel jsme na to šli jinak. Na stávajících univerzitách se vyvinula distanční centra, ale přitom zde tímto způsobem umí učit jen málo lidí. I když to zvládne jednotlivec, není schopný nahradit celý systém.

Kolik distančních center máme v naší republice?

Projekt Phare oficiálně registruje čtyři. Na Palackého univerzitě v Olomouci, na VUT v Brně, na Technické univerzitě v Liberci a na Akademii Jana Ámose

Foto: Anna Pecková

Komenského v Praze. Kromě toho existují ještě další centra, nezařazená do projektu Phare. Výuka v nich probíhá spíše formou pokusu o distanční vzdělávání, některé předměty se studují například dálkově, což podle mne není správné, protože jde vlastně o okleštěnou formu denního studia, a ne o studium distanční. Tato centra se samozřejmě liší po stránce kvality.

V čem se liší distanční studium od dálkového?

Studenti DiV nechodí do školy, ale studují doma. Učení je tedy odděleno od vyučování ve škole. Musí zde fungovat celý systém korespondenční formy, vyvinuté do komfortní podoby. V případě dálkového studia se normálně učí ve zkráceném čase.

Jak vypadá den distančního pedagoga?

V kanceláři může jen předat tužku z levé strany stolu na pravou, ale tak se to jen jeví nezúčastněnému pozorovateli. Profesori totiž celý den sedí u počítače a připravují materiály. Píší texty, někdy výjimečně uspořádají prezenční seminář na dané téma. Ten je ovšem pro studenta nepovinný. Diplomovou práci zpracovává student obvykle ve škole.

Zdá se, že v Čechách nemá distanční studium dost silnou podporu. Proč?

Nemá dobrou pověst proto, že je mylně přirovnáváno k dálkovému studiu, jehož úroveň je obecně velmi nízká. Dálkové studium totiž sloužilo především k získání diplomu pro nomenklaturní kádry. Ale distanční studium má podle statistik z 90 % lepší výukové efekty. To je dáno tím, že student má v rámci systému péči pedagogů a kvalita učebního materiálu je vysoká.

Kdo tedy patří v Čechách k odpůrcům distančního studia?

Ti, kteří nevědí, oč jde a domnívají se, že jde o obdobu dálkového studia. Například pedagogové klasických univerzit. Vedení vysokých škol se zase může distančních center obávat proto, že jim zatíží rozpočet. Nejvyšší jsou totiž startovací náklady, než se vytiskne příslušný počet skript, než vzniknou další učební materiály. V další fázi ale studium bývá levnější než klasické, protože výdaje se snižují. Otázka je, jestli škola získá potřebný počet studentů daného oboru.

Jaký má na rozvoji distančního studia zájem škola?

Většinou zájem má, protože představitelé vedení hodně cestují a v zahraničí zjišťují, že DiV je běžně používaná plnohodnotná forma studia.

Kdo distanční centra financuje?

V zahraničí státní granty a zbytek, tedy asi čtvrtinu, uhradí studijní poplatky. U nás státní podpora není, takže škola musí vyjít z běžných příspěvků ministerstva školství, což nestačí. Distanční vzdělávání je totiž poměrně nákladné, zvláště ve své přípravné fázi.

Ale bylo by přece spravedlivé, kdyby si člověk, který potřebuje kvůli svému postupu zvýšit kvalifikaci, zaplatil studium sám.

To je sice spravedlivé, ale přesto je studium drahé. U nás například rok studia marketingu stojí asi 50 tisíc korun. Někteří to řeší tak, že zaplatí část a zbytek zaměstnavatel, ale tak činí většinou jen zahraniční firmy.

Uspokojíte všechny zájemce o studium?

V tomto směru nejsou problémy, protože kapacita centra není omezená ani prostorem ani počtem zaměstnanců. V případě potřeby lze najít a zaplatit odborníky, které je po krátkém zaškolení možné do systému výuky DiV zapojit.

Jaké jsou podle vás pro distanční formu studia v Čechách výhledy?

Asi u nás nevznikne speciální distanční univerzita. Česká republika je příliš malý stát, její populace není početná a je tedy otázka, zda by se samostatná distanční univerzita vyplatila. Avšak i malé státy s populací poloviční oproti České republice řeší formou samostatné distanční univerzity otázku trvalé péče o vzdělanost národa a jeho konkurenceschopnosti ve světovém měřítku.

Kolik studentů čítá konkrétně vaše centrum?

Asi 70 ve dvou ročnících, dále 10 studentů z Hagenu. Je to málo a mrzí mne to. Abychom byli efektivní, měli bychom nabyt alespoň 200 studentů. Ale hlásí se jich málo, přestože se snažíme o reklamu. Je to pro ně drahé, v němčině jsme levnější, protože jsme převzali texty od hagenské university. Ale česká populace se orientuje na angličtinu. Vloni se o studium zajímalo 60 lidí, nakonec se přihlásilo 10. Naším specifickým jsou výhodné stornovací podmínky, takže student, který si studium nakonec rozmyslí, neplatí velké penále, alespoň ve srovnání se zahraničím.

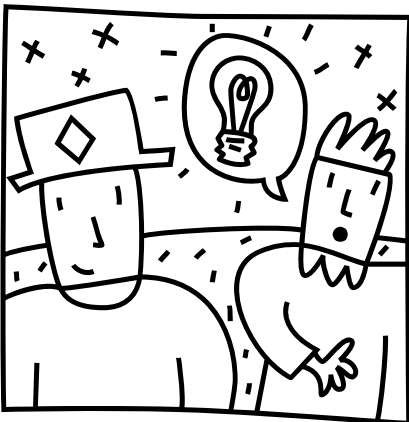
V čem spočívá spolupráce s hagenskou univerzitou?

Nabízí výukové materiály v němčině. Universita v Německu je placena zemskou vládou Porýní Vestfálsko a pro zahraniční pobočky má grant, takže cizí studenti platí méně než německí. Naši výhodou tedy je, že lze studovat u nás doma, být v němčině, a získat diplom v Německu. Další výhodou je možnost studovat předměty, které student potřebuje pro zaměstnání, ale nemusí je ukončit diplomem. Později si může školu dodělat.

Za rozhovor děkuje

Pavla Hobstová

Výhody, možnosti a perspektivy mimoškolního vzdělávání

Jednou z rozhodujících podmínek prosperity a konkurenceschopnosti hospodářství je bezesporu vzdělanost národa. V podílu 18 – 22 leté mládeže na vysokých školách zaostává Česká republika za vyspělými zeměmi. Nemůžeme se proto divit, jestliže pokulháváme i v jiných ukazatelích. Přitom zájem o vysokoškolské studium rok od roku stoupá vlivem tlaku na trhu práce a zvyšujících se nárocích zaměstnavatelů. Poptávku však naše vysoké školy zatím nejsou schopny dostatečně uspokojit.

I ve vyspělých zemích rostou požadavky na vzdělávání stále většího podílu populace, které si však již vyžádaly hledání nových, racionálnějších forem vzdělávání. Vedle klasických univerzit a škol typu college nebo Fachhochschule bylo uplatňováno distanční vzdělávání (DiV) a v poslední době jsou vynakládány značné prostředky na rozvíjení virtuálních univerzit, které spojují již osvědčenou technologii DiV s dnešními ohromnými možnostmi informačních technologií. Jak je tomu u nás?

Před několika desetiletími uplatňované večerní studium již dávno zaniklo a koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let zmizelo i někdejší dálkové

studium. Jak ovšem vyjít vstříc těm, kteří z různých důvodů nemohli v obvyklém věku vysokoškolské studium absolvovat a nyní mají zájem studovat? Jaké možnosti mají ti, kteří se rozhodli rozšířit či inovovat své vzdělání či rekvalifikovat se?

Bohužel v této oblasti vysoké školy neplní zdaleka svou úlohu, jak by měly. Nevyužitý prostor zaplňují a komerčně využívají instituce, jejichž kvalifikace a oprávněnost k této činnosti je často pochybná. MŠMT ČR dosud nepodporovalo rozvíjení mimoškolního vzdělávání, a tak chybí jakákoliv koncepce v této oblasti. Jsme tak v poněkud příkrém rozporu se snahami i výsledky, které již delší dobu prokazují vyspělé země, jimž se chce Česká republika přiblížit. Od 60. let zde byly zakládány masivní systémy mimoškolního vzdělávání a distanční univerzity. V České republice je rozvíjení DiV především věcí několika nadšenců na některých vysokých školách, z nichž přední místo zaujímá VUT v Brně. I přesto je však zatím z celkového objemu pedagogických aktivit jen málo věnováno celoživotnímu vzdělávání (v roce 1996 např. jen 3,2 %).

Na VUT se určité poznatky o DiV rozšiřovaly především díky kontaktům s FeU Hagen od konce osmdesátých let. V roce 1994 bylo založeno Centrum distančního vzdělávání (CDV) a krátce poté bylo otevřeno FernUniversitätsinformations Zentrum Hagen (FIZ) s celorepublikovou působností. Toto centrum bylo v roce 1997 transformováno na Studijní centrum (ZeF). První období působení CDV bylo zaměřeno zejména na hledání forem práce a vytváření materiálních základů. Výsledkem byly úpravy prostor a jejich technické vybavení na Údolní ulici a dále zpracování výukových materiálů. Od přelomu 1995/1996 pokračovalo rozvíjení vzdělávacích programů spolu s úsilím o částečné samofinancování. Docházelo k rozsáhlé mezinárodní spolupráci především ve formě účasti na mezinárodních programech DiV. V neposlední řadě CDV rovněž poskytovalo osvětovou

a konzultační činnost pro pracovníky VUT i zájemce z celé ČR. Méně aktivní bylo zatím dosaženo v oblasti praktického uplatňování těchto forem studia na VUT.

V průběhu roku 1997 se z řad členů Akademického senátu VUT ozývaly hlasy zpochybňující smysl a perspektivu CDV, jejichž motivem mohla být i nedostatečná informovanost. Proto byla ustavena komise, která s kladným výsledkem zhodnotila činnost CDV na VUT v Brně a přijala závěry, v nichž doporučuje:

- pokračovat v rozvíjení distančních forem vzdělávání
- více informovat akademickou obec o technologii distančního vzdělávání, o činnosti CDV a poskytovaných službách
- orientovat aktivity zejména na kurzy celoživotního vzdělávání, případně na certifikované kurzy
- vytvořit společné pracoviště pro CDV i CŽV
- vypracovat koncepci CDV a CŽV a zřídít Radu pro CDV a CŽV
- financovat aktivity z fondů schválených Vědeckou radou VUT, neboť rozvíjení nových vzdělávacích technologií a zajišťování transferu poznatků o DiV nemůže být zcela samofinancovatelné (samofinancovatelné by postupně měly být aktivity CDV na úseku distančních kurzů celoživotního vzdělávání).

Záměrem vedení VUT je usilovat jak o zvýšení rozsahu a efektivnosti prezenčního vzdělávání, tak i o zvyšování úrovně, rozsahu a efektivnosti celoživotního vzdělávání. Jak toho konkrétně dosáhnout?

Pokud jde o prezenční vzdělávání, jeví se jako nutnost zlepšit připravenost uchazečů o studium, a to zejména v profilujících předmětech prvních ročníků (matematika, fyzika, chemie). Tím také lze snížit propadovost v prvních ročnících. Dalším z záměrů je také nahrazovat část prezenční výuky distanční výukou, což by po zvládnutí počátečního hektického období mohlo zmenšit rozsah prezenční pedagogické práce a vytvořit větší prostor pro tvůrčí práci.

Výhody, možnosti a perspektivy mimoškolního vzdělávání – pokračování ze str. 7

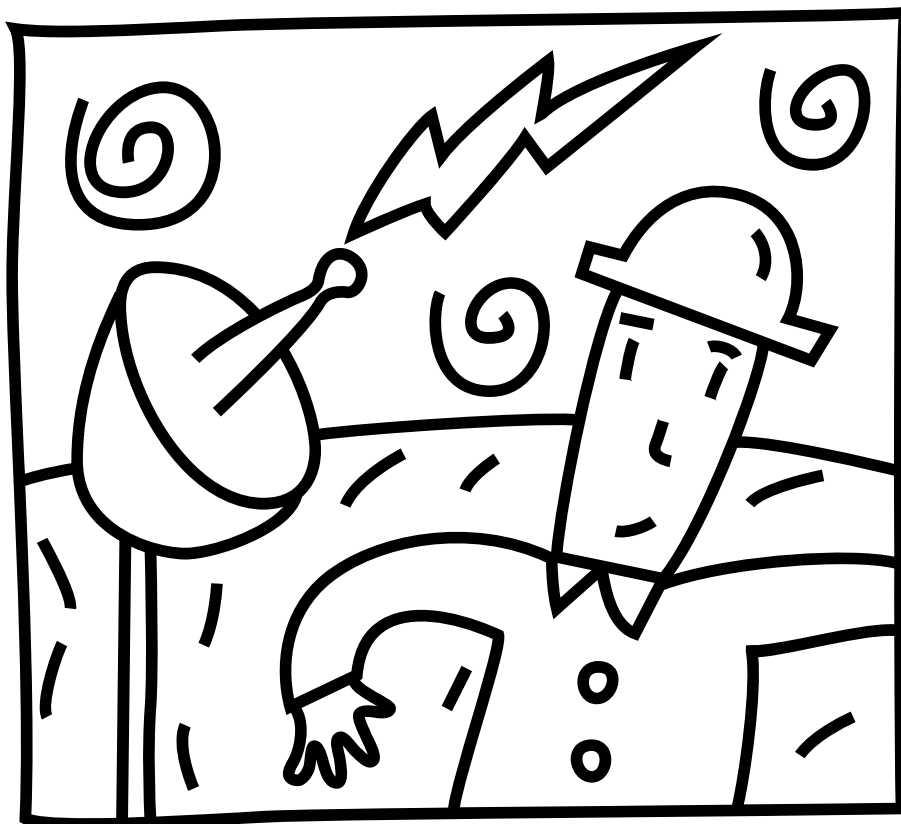
Pro schopné uchazeče z celé ČR, kteří byli odmítnuti na jiných fakultách, chce VUT do budoucna nabídnout distanční formu studia prvního, případně i druhého ročníku, která by byla otevřena pro všechny zájemce a jejíž nutné náklady by si uchazeči museli hradit sami. Na závěr tohoto studia, tedy po 1. a 2. ročníku, a na základě výběrového řízení by bylo možno převést úspěšné absolventy do prezenčního studia.

Pro rozšíření a zkvalitnění celoživotního vzdělávání vedení VUT navrhuje připravit a nabízet kurzy v distanční formě a s celostátní působností. Účelnost a potřebnost jednotlivých kurzů musí být však předem prověřena marketingovým průzkumem a podrobným projektem. Jako zvlášť významné se pak její certifikované kurzy ČŽV.

Všemi uvedenými aktivitami může VUT přispět ke zvětšení počtu vzdělávaných a k rozšíření vzdělávacích oblastí i k praktickému uplatňování nejnovějších vzdělávacích technologií. Nezanedbatelný je rovněž ekonomický efekt, který přinese škole více příjmů ze vzdělávací činnosti, aniž by bylo nutno rozšiřovat prostorové a materiální vybavení. Očekávat lze také rozšíření územní působnosti VUT v rámci celé České republiky.

Proč by tedy VUT nemělo stát v přední linii těch, kteří usilují o zvyšování vzdělanosti národa, a tedy i celkové prosperity naší země?

Yvonne Konečná

Zahraniční oddělení Rektorátu VUT informuje

V našem oddělení jsou pro případné zájemce k nahlédnutí následující materiály:

■ Brožurka Univerzity v Gentu v Belgii pro zahraniční zájemce o studium na této univerzitě.

■ Brožurka obsahující seznam možných typů spolupráce s Grands Ecoles ve Francii se zaměřením na země střední a východní Evropy.

■ Nabídka třídního kurzu pro přednášející zahraničním studentům od 1. do 3. července 1998 na Agricultural University Wageningen, Holandsko.

Další informace na webovské stránce: www.wau.nl nebo na e-mailové adrese: wout.vandaeBor@ALG.AO.WAU.NL (prof. dr. van der Bor).

■ Informace o studiu pro zahraniční studenty na OSWEGO, univerzitě státu New York, USA. Informace lze též získat na webovské stránce: www.oswego.edu nebo napsat o ně na e-mailovou adresu: ESL@Oswego.edu.

■ Nabídka univerzity v Bradfordu v Anglii na kurzy angličtiny: English for Academic Purposes. Jedná se o čtyřtýdenní kurzy za 600 liber, ubytování na kolejích za 66 liber týdně.

Termíny: 15. 6. – 10. 7., 13. 7. – 7. 8., 10. 8. – 4. 9. 1998.

O další informace si lze napsat na e-mailovou adresu:

[S. B. Bradley@bradford.ac.uk](mailto:S.B.Bradley@bradford.ac.uk)

Dále přinášíme informace z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy:

■ O publikaci „Further Education Abroad – Grants and Scholarships“ a možnosti objednávky této publikace.

■ O programech „Work and Travel Programme USA“ a „Internship in the USA“. V těchto programech se studentům nabízí možnost pracovat v USA nebo zde získat stáž.

■ O možnosti studijního pobytu ve Villa I. Tatti zaměřeného na italskou renesanci. Zájemci musí mít hodnost Ph.D. nebo její ekvivalent.

Integrovaná knihovnická síť VUT aneb Knihovny VUT včera, dnes a zítra

Blíží se výročí založení vysokého technického školství v Brně. Sluší se proto ve světle historických souvislostí zrekapitulovat knihovnické zabezpečení na VUT v Brně. V historii každé vysoké školy lze totiž nalézt důkaz o tom, že její existence není myslitelná bez vlastní knihovny. Výmluvná je ostatně metafora, která bovoří o knihovně jako o srdci univerzity.

Česká vysoká škola technická (ČVŠT) jako předchůdce dnešního VUT v Brně byla založena v roce 1899. Již v srpnu roku 1900 bylo ministerským výnosem potvrzeno zřízení samostatné všeobecné technické knihovny pro učitelský sbor a posluchače. Tato knihovna měla soustřeďovat knihy a časopisy společně více oborům a poskytovat studujícím knihy ke studiu. Původní sídlo ČVŠT bylo v pronajatých prostorách Vesny na ulici Augustinské č. 9 (dnes Jaselská),

ve téže ulici na č. 18 bylo první působiště knihovny. Ve studijním roce 1900 – 1901 měla ČVŠT 118 posluchačů, 4 řádné profesory, 5 mimořádných a 1 suplujícího. Celkem 128 pedagogů a studentů mělo k dispozici 36 studijních míst v knihovně! Tento vysoký počet míst ve studovně svědčí o pokrokovém a moderním pojetí vědecké práce i studia a o příkladném přístupu k informačnímu zabezpečení. Podíl počtu studentů k počtu studijních míst není v našich současných vysokoškolských knihovnách s tímto poměrem ze začátku století absolutně srovnatelný. V roce 1911 se knihovna přestěhovala do přízemí a suterénu pravého křídla nové budovy ČVŠT na ulici Veverčí č. 95. Po strážce prostorového zabezpečení, obsahového naplňování knihovního fondu i služeb byla knihovna na vysoké úrovni. Knihovna měla od svého vzniku až do roku 1945 status ústřední knihovny vysoké školy a byla určena pro pedagogy a posluchače školy. V roce 1945 byl podán návrh na odloučení knihovny od školy. Tento návrh byl akceptován a od roku 1947 byla knihovna administrativně podřízena ministerstvu školství a osvěty. V roce 1948 se uskutečnilo přejmenování na Státní technickou knihovnu. Lze předpokládat, že pedagogové a studenti techniky mohli bez problémů využívat služeb veřejné Státní technické knihovny ještě v dalších letech od jejího osamostatnění a nepocítovat tedy nějak významně tuto organizační změnu. Začátkem 50. let však byla ohrožena samotná existence civilního technického

školství v Brně. Po vzniku Vojenské technické akademie v roce 1951 došlo k organizačním změnám a přesunům studijních oborů, teprve od roku 1956 byla obnovena celistvost školy ustavením Vysokého učení technického v Brně. Od těchto dob se datuje decentralizovaná knihovnická síť školy. Jednalo se ve skutečnosti o jednotlivé ústavní (katedrové) knihovny, vzájemně nekooperující, bez odborného knihovnického personálu. V roce 1960 (ve smyslu organizačního řádu knihoven vysokých škol) bylo zřízeno Knihovní středisko VUT, aby koordinovalo činnost ústavních a katedrových knihoven (v roce 1964 jich bylo celkem 62 na 18 místech Brna). Alespoň některé knihovnické funkce byly centralizovány, ovšem nedostatky atomizované knihovnické sítě přetrvávaly.

Od začátku 90. let činí VUT v Brně integrační kroky k vybudování knihovnicko - informační sítě školy:

- Evidenční podchycení informačních zdrojů do automatizovaného knihovnického systému. Speciálně pro potřeby VUT v Brně byl vytvořen systém MDOKIS. Byl implementován ve všech dílčích knihovnách.
- Tvorba elektronického souborného katalogu VUT.
- Vyčlenění finančních prostředků na centrální odběr zahraničních časopisů a informačních databází.
- Výstavba areálových knihoven.

Projekt areálových knihoven vychází z dislokačních podmínek školy a jeho realizace má vytvořit knihovnicko - informační pracoviště a studovny v lokalitách, kde je soustředěna výuka. Terminologické označení „areálová knihovna“ zdůrazňuje akční rádius knihovny a stává se východiskem pro participaci několika fakult. Signifikantním znakem těchto knihoven je velikost jejich studoven s volně přístupnou literaturou.

V roce 1997 byla formulována koncepce integrované knihovnické sítě. Vychází ze „Záměru budování areálových knihoven“, který předpokládá zajištění knihovny v každém centru výuky. Tohoto cíle bude v roce 1998 dosaženo po zprovoznění knihovny na Purkyňově 118. Dalším procesem je strukturování knihovnického systému VUT.

V současné době je knihovnická síť VUT profesionalizována. Šest fakultních a ústavních (oborových) knihoven na VUT zabezpečuje profesionální knihovnické služby v jednotlivých lokalitách. (FA, FAVU, FEI – Údolní 53, FEI – Božetěchova 2, FEI – Technická 8, FP). O řád výše jsou svojí velikostí a nabízenými službami knihovny: Technická 2 (otevřena v březnu 1996), Veverčí 95 (otevřena v říjnu 1997), Purkyňova 118 (očekává se zahájení provozu od poloviny roku 1998). Naplňují představu o moderní knihovně, která zpřístupňuje literaturu přímo ve studovnách a je vybavena výpočetní technikou pro využívání elektronických informací.

Pokračováním procesu tvorby integrované knihovnické sítě VUT je její propojení do vyšších stupňů knihovnických systémů (brněnský integrovaný knihovní

systém, celostátní projekt CASLIN). Aby VUT hrálo v těchto projektech roli důstojného partnera, je nutné naplnit koncepci areálových knihoven. Tedy nejenom vybudování studoven, ale i ustavení systémových vazeb mezi prvky knihovnické struktury.

Při šíření elektronických knihovnických služeb je partnerem Ústřední knihovny VUT Centrum výpočetních a informačních služeb, které zabezpečuje mj. rozvoj jednotného knihovnického software.

Zdeněk Řezníček: O hradu Veveří

Vydalo VUTIUM, nakladatelství VUT v Brně, Kounicova 67a, 1997. Fotografie – archiv VUT v Brně a Letecký ústav FS VUT v Brně, grafická úprava Eva Luffarová (37 stran).

Po mnoha letech se opět objevila na knižním trhu sličně vypravená a svěžím vypravěčským slohem napsaná publikace o nejzachovalejším hradu v blízkém okolí Brna. Navíc o hradu, ke kterému by měl mít každý zaměstnanec VUT i jeho student zvláště blízký a starostlivý vztah, neboť hrad je již od roku 1972 ve správě Vysokého učení technického v Brně. To jej pronájemem v roce 1994 světilo do péče akciové společnosti Veveří.

Brožura formátu 170 x 145 mm, doplněná historizujícími i malebnými snímky hradu a krajiny a také několika atraktivními leteckými pohledy na hrad Veveří a okolí, přibližuje pohnuté dějiny tohoto v minulosti neobyčejně významného moravského hradu od nejstarších dob až do současnosti. Ve zkratce si přečteme nejstarší dochované pověsti o původu hradu, plánek a legenda s textem k němu nastíní jeho stavební vývoj i současnou architekturu. Střídání majitelů hradu, začleněné do historie českého státu a v něm Moravy, připomíná jeho pohnuté osudy.

V této souvislosti si možná uvědomíme, že hrad Veveří jako zázrakem ušel osudu zříceniny, který postihl, s výjimkou Špilberku, všechny hrady v okolí Brna. Publikace obsahuje také historii pozdně románské kaple Matky Boží, stojící nedaleko hradu Veveří. Z této kaple pochází obraz Madony z Veveří, jehož barevná rytina byla před lety použita pro československou poštovní známku.

Brožura připomíná i několik významných osobností, jejichž životní cesta se dotkla hradu Veveří. Mimo jiné k nim patří sv. Zdislava z Lemberka (1220–1252), jejíž otec, Přibyslav z Křižanova a Obrán, byl purkrabím na hradě Veveří a patrně vlastníkem hradu Obrány, dále sir Winston Churchill (1874–1965), který zde na počátku století lovil bažanty, a náš první prezident Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937), který hrad navštívil v roce 1928. Podobných významných osobností na hradě Veveří pobývalo mnohem více. Majitelem hradu byl dokonce princ Gustav Wasa, vnuk švédského krále Gustava III.

Publikace zároveň aktualizuje již dávno nedostupné monografie o tomto hradu, k nimž patří před mnoha lety vydané propagační brožury *J. Škára: Hrad Veveří a Veverská Bítýška*, vydal *Zemský cizinecký svaz*

v Brně 1923 (77 stran) a od téhož autora *Hrad Veveří, Veverská Bítýška – Tišnov*, vydal autor v Brně 1931 (37 stran). Tyto starší prameny zvláště přiblíží blízké okolí hradu, které zůstalo nenávratně ukryto pod vzdutou hladinou řeky Svratky po dostavbě a naplnění přehrady. Tím beze zbytku zanikly pod hradem Veveří například železné hamry, které zásobovaly hrad železem, a změnilo se rovněž panorama hradu. Původní pohled na hrad přibližuje reprodukce barevného akvarelu na přebalu publikace Zdeňka Řezníčka, jejíž pročetní doporučení všem, kdo mají rádi Veverské lesy a historii, která je s nimi spojena. Brožuru lze koupit za 30,50 Kč u paní Novotné z nakladatelství VUTIUM v budově Rektorátu VUT, Kounicova 67a, Brno (tel. 05/41125178).

Prof. Ing. Karel Stránský, DrSc.

Napsali o VUT

Vystřiženo z tisku

Česká národní banka vypisuje veřejnou anonymní výtvarnou soutěž na návrhy pamětních mincí, a sice v hodnotě 200 korun k 200. výročí založení pražské Akademie výtvarných umění a ke 100. výročí založení brněnského Vysokého učení technického. Obě výročí budou v příštím roce. Uzávěrka soutěže pro návrh mince k výročí AVU je letos 29. května, uzávěrka pro návrh druhé mince je 25. září.

17. 2. 1998, HALÓ NOVINY, Praha

Kontakt 98 je název akce, kterou včera (10. března – pozn. redakce) v aule Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity pořádala mezinárodní studentská asociace Aisec.

Smyslem již šestého ročníku setkání se studenty vysokých škol s obchodním (VUT Brno) a ekonomickým (Ekonomicko-správní fakulta MU) zaměřením je připravit pro ně perspektivní pracovní budoucnost. V zaplněné aule v MZLU se nejprve asi třem stovkám studentů prezentovaly firmy (...), odpoledne následovaly bloky konzultací s asi 80 posluchači v jednotlivých učebnách. Ty byly zaměřeny na konkrétní dotazy, možnost spolupráce se studenty a podobně.

11. 3. 1998, BRNĚNSKÝ VEČERNÍK

O náročnosti studia na VUT v Brně svědčí skutečnost, že školu absolvuje kolem 50 až 60 procent přijatých uchazečů. Vysokou úroveň této technické univerzity potvrzuje i vysoká míra úspěšnosti jejich absolventů. „Škola je v úzkém kontaktu s výrobní sférou a podílí se též na vědecké, projektové či aplikační činnosti,“ řekl prorektor VUT Petr Dub. Připomněl, že jsou to i někteří studenti, kteří v závěrečné etapě studia na těchto úkolech spolupracují.

Škola i její jednotlivé fakulty pořádají veletrhy pracovních příležitostí, které potvrzují, že absolventů VUT není nadbytek. „V některých oborech dokonce poptávka převyšuje nabídku,“ poznamenal prorektor. Jak dále uvedl, v posledních letech vzrůstá zájem průmyslových firem si formou stipendia do budoucna zajistit mladé odborníky.

14. 3. 1998, MORAVSKOSLEZSKÝ DEN

Ani vysokoškolské koleje v Brně nemohou uspokojit všechny žadatele. Například Masarykova univerzita (MU), která disponuje 4 071 lůžky, v tomto studijním roce vyhověla pouze 68 procentům žadatelů. Téměř 1 850 mimobrněnských studentů zůstalo odkázáno na hledání podnájmu anebo denodenní dojíždění ze svých domovů. Výrazně lepší situace není ani na Vysokém učení technickém. To má v současné době k dispozici 6 742 lůžek, avšak bezmála 1 050 žadatelů o ubytování v koleji zatím vychází naprázdno.

14. 3. 1998, MORAVSKOSLEZSKÝ DEN 1998

Studenti architektury nabídli Přerovu inspiraci

Právě končící výstava prací studentů Fakulty architektury v sále přerovského kina zaujala netradičními nápady. Studie vyšly ze zadání městského úřadu a jeho představitelům patrně poslouží k zamyšlení, jak by se město mohlo případně rozvíjet. Redakci to sdělil doc. Ing. arch. Miloš Konvička, CSc a Ing. arch. Gabriel Kopáček z FA VUT Brno.

„Celá výstava se snažila komplexně vyřešit problém městského centra. Kdyby si radnice objednala práci u renomované projektantské firmy, zaplatí za jeden výsledek, který je pro ni závazný. Při tom může riskovat, že občané s ním nebudou spokojeni,“ vysvětlil pedagog.

Dodal, že škola naproti tomu nabídla městu nejlepší práce studentů především k inspiraci. „Až bude radnice jednou zadávat práci firmě, může při tom vycházet ze studentských nápadů, které se nejvíc líbily,“ sdělil architekt.

Z nejzajímavějších připomínáme studie městského centra. U řeky Bečvy studenti navrhnou zvýšit nábřeží, aby předešli nebezpečí zaplavení. Nevhodnou budovu občanské vybavenosti humanizuje autorka Vladana Pacholíkova rozčleněním na menší, drobnější objekty. Stěžejní je rozsáhlá diplomní práce studenta Maxmiliána Wittmanna. Dílo Ivy Němečkové uspělo v celostátní soutěži o nejlepší urbanistický projekt. Poutavé jsou nápady autorů P. Havelky, O. Boučka, H. Holiše, P. Mutiny.

Regenerace přednádražního prostoru studentky Žůrkové upoutala ve školní soutěži o cenu Bohuslava Fuchse. Výstavu zahájil v polovině února vedoucí Ústavu urbanistické tvorby Fakulty architektury prof. Jiří Gřegoričik za přítomnosti městského architekta Vladimíra Petroše, zástupce starosty Ing. Bohumila Procházky a politických představitelů Přerova.

(hop)

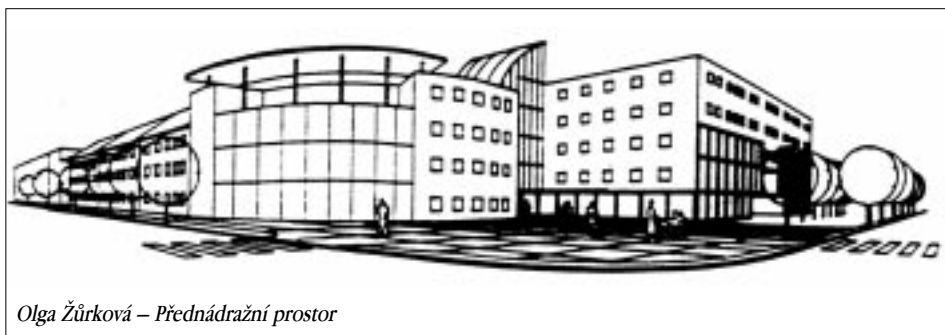

Doc. Ing. arch. Miloš Konvička, CSc. se svým studentem Maxmiliánem Wittmannem během výstavy v Přerově

Výstava prací studentů Fakulty architektury v Přerově

Odborný zájem pedagogů Ústavu urbanistické tvorby FA VUT v Brně je v několika posledních letech orientován na stále aktuální téma našeho urbanismu – na problematiku regenerace, obnovy a rozvoje našich měst, zejména střední velikosti (Kroměříž, Přerov, Olomouc atd.). Zanedbáváno však není ani Brno, sídlo fakulty. V poslední době zaujaly výsledky dosažené při řešení centrálních městských prostorů Staré osady v Židenicích. Zadání studentských ateliérových prací obvykle vycházejí ze zpracovaných územních plánů měst a specifických potřeb řešené lokality. Aktuálnost a konkrétnost zadání jsou podmíněny dlouhodobou spoluprací pedagogů ústavu s odborníky koncepčních urbanistických pracovišť městských a okresních úřadů.

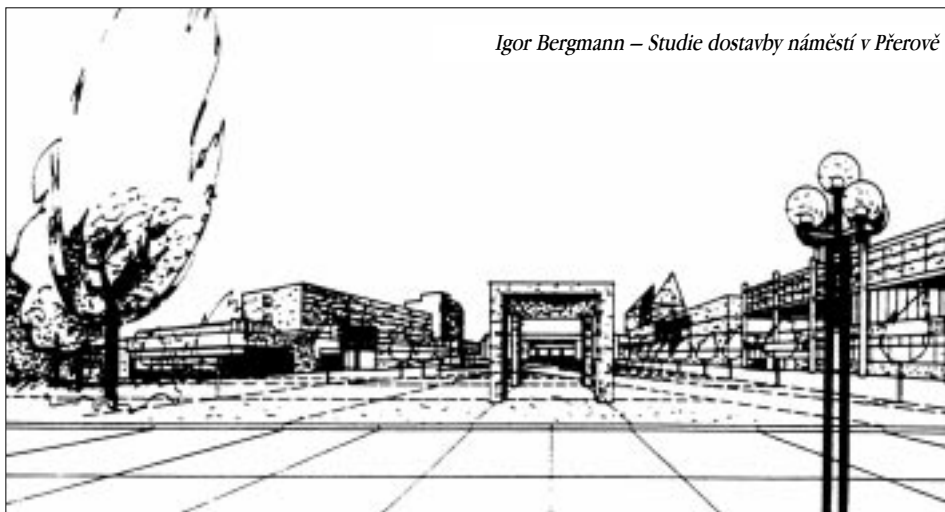
O tom, že výsledky ateliérové tvorby jsou kvalitní, svědčí řada úspěchů: na mezinárodním Workshopu v Kroměříži v roce 1996 studenti a učitelé z německého Kaiserslauternu společně se studenty a učiteli Ústavu urbanistické tvorby FA VUT řešili koncepční otázky rozvoje města i jednotlivých zón. Výsledky společného týdenního pobytu, zajímavé pro odbornou i laickou veřejnost, byly později prezentovány v kroměřížském Domě kultury. K dalším úspěchům bezesporu patří i řada vysokých ocenění z přehlídek studentských prací, např. v mezinárodní soutěži pod záštitou IFHP v září 1995 v Belfastu, v celostátní soutěži o nejlepší urbanistický projekt, pořádané již podvakrát Fakultou architektury ČVUT v Praze, nebo v soutěži o cenu Bohuslava Fuchse, každoročně konané na FA VUT Brno.

Olga Žůrková – Přednádražní prostor

Výstava studentských prací v předsálí přerovského kina představuje výběr nejkvalitnějších projektů za čtyřleté období. Přerov díky minulým koncepčním chybám i realizacím panelových vysokopodlažních bytových objektů v duchu tzv. urbanismu jeřábových drah skýtá pro architekty a urbanisty nepřeberné množství klasických i moderních odborných témat. Město bezohlednými zásahy na mnoha místech ztratilo svoji identitu, vytratily se typické městotvorné prvky, ke kterým patří především blok, ulice, náměstí a pobytové nábřeží.

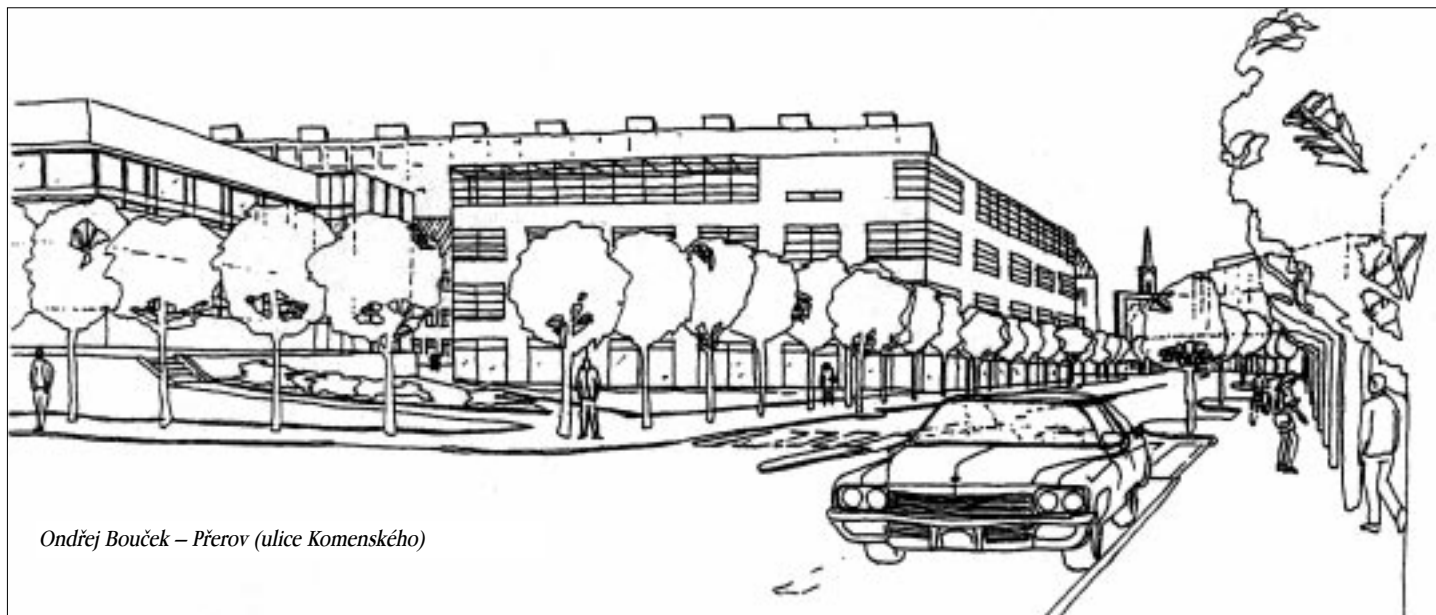
Vystavené studentské práce, které mají velmi podrobně rozpracovanou analytickou část zakončenou tzv. problémovým výkresem, se zabývají jak tématy celoměstského a příměstského přírodního charakteru, např. okolím Přerovských lagun (studentka I. Němečková, vedoucí práce Prof. Gřegoričik, Ing. arch. Kopáček), tak především centrální oblastí, náměstím TGM, okolím ulice Jateční a navazujícím zdevastovaným nábřežím řeky Bečvy (V. Pacholíkova, Doc. Konvička). K pracím, které zaujaly svojí komplexností a pokusem v rozsahu celé centrální části navázat na zbytky původní kvalitní městské struktury a současně navrhnout novou moderní strukturu města, patří projekt studentů O. Boučka, H. Holiše, P. Kutiny (ved. prof. Gřegoričik). Některé práce se úspěšně pokusily o rehabilitaci urbánního prostředí města Přerova pomocí nově formovaných náměstí, bulvárů a moderně pojatých klasických, funkčně kompozičních prvků, např. městských bran (I. Bergmann, prof. Gřegoričik).

Igor Bergmann – Studie dostavby náměstí v Přerově

Všechny předvedené práce mají velmi kvalitně zpracovaný tzv. městský interiér. Velká pozornost je věnována přírodním prvkům – vodě, zeleni a městskému mobiliáři (lavičky, osvětlení, fontány, prameníky, informační systém atd.). Ke kvalitnímu parteru patří i zajímavě pojednaná textura dlažeb a výtvarná díla. Cílem bylo vytvoření kultivovaného prostoru charakteristického výrazu, dotvářejícího „genia loci“, v tomto případě Přerova.

s doprovodnou zelení. Polyfunkční objekty jsou navrženy jako uzavřené, resp. polouzavřené bloky se zjevnou snahou vrátit městu tradiční urbanistické prvky, které v tomto prostoru chybí. Celkovou vybavenost doplňují podzemní kapacitní garáže, které svojí niveletou mj. reagují na povodně z července 1997, a navržená bezprostřední opatření městského úřadu v této části města. Právý břeh je zastaven tvarově velmi zajímavým objektem kulturní vybavenosti vč. využití dnes prázdné budovy

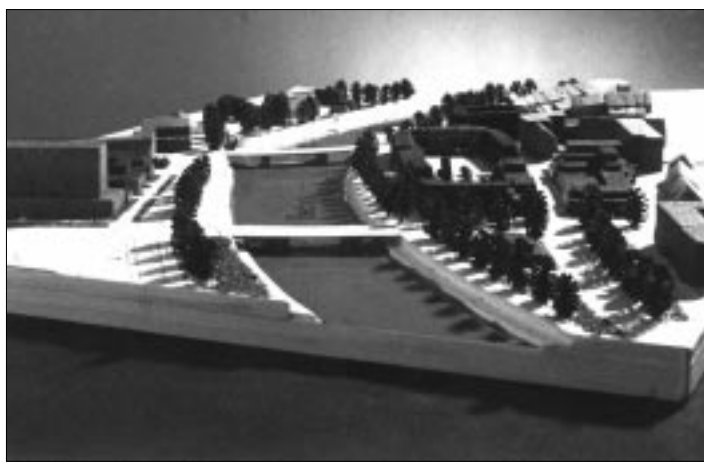
Ondřej Bouček – Přerov (ulice Komenského)

K dalším bolestivým místům městské struktury patří přednádražní prostor. Cílem práce (O. Žůrková, doc. Konvička) byly především dva úkoly – v celoměstské úrovni najít kapacitní průjezdnou trasu, tak aby byl ochráněn prostor vnitřního města, a v lokální úrovni navrhnout nové funkčně provozní i prostorové řešení daného prostoru. Urbanisticko–dopravní řešení navrhuje novou světelně řízenou křižovatku, rozšíření dopravních pruhů vč. potřebných parkovišť na terénu i v podzemních garážích. Využití dnes devastovaného bloku předpokládá v prostoru exponovaného nároží administrativu–banku a event. další úřady. V atriu parteru navazující části bloku je navrženo obchodní centrum a v dalších podlažích bytová funkce. Urbanisticko–architektonické řešení se vyznačuje přehledností, funkční vyvážeností, provozní logikou a moderním, kontextuálně pojatým prostorovým vyjádřením.

pro další kulturní účely – galerii, různé výstavní prostory, knihovnu atd. Navržené objekty mají vhodné měřítko – i když architektura je moderní, respektuje historické danosti a urbanistický kontext.

Na výstavě je prezentováno celkem 15 prací na 20 rozsáhlých panelech. Zamyšlení nad několika pracemi je pouze torzem, které nemůže přiblížit všechny projekty ani tvůrčí atmosféru studentských ateliérů, kde předvedené práce na jedné straně reálné, ale současně i nekonvenční vznikaly. Zamyšlení však nemůže přiblížit ani atmosféru výstavy a zaujetí občanů, kteří s neskrývaným zájmem sledují nové urbanistické myšlenky a představy o svém městě Přerově.

Doc. Ing. arch. Miloslav KONVIČKA, CSc.
Ústav urbanistické tvorby FA VUT

M. Wittmann – okolí řeky Bečvy (model)

Řeka Bečva kromě historického jádra se zámek patří k nejvýraznějším městským charakteristikám. Právě okolím Bečvy v historické části města se zabývá diplomní práce M. Wittmanna (ved. doc. Konvička). Práce citlivě pojímá patu historického jádra oprostěnou od průjezdné dopravy, prostor doplňuje liniovou zelení a u Týrsova mostu navrhuje amfiteatrální posezení. I v dalším průběhu je nábřeží pojato jako bulvárový prostor s kavárnami a restauracemi bez průjezdné dopravy,

(redakčně upraveno)

Nikl kadmiové baterie pokaždé jinak

Inovace akumulátorových zdrojů probíhá na VUT již druhé desetiletí

Čestným uznáním v soutěži INOVACE ROKU '97 ocenila Asociace inovačního podnikání ČR ekologicky šetrnou technologii výroby a provozu Ni-Cd akumulátorových baterií, jehož výzkum probíhá v Ústavu elektrotechnologie Fakulty elektrotechniky a informatiky VUT v Brně. Kromě výzkumu elektrodových hmot nikl-kadmiových akumulátorů se ústav zabýval i optimalizací jejich provozu s ohledem na minimalizaci dopadu provozu na životní prostředí.

Ekologicky šetrná technologie výroby Ni-Cd akumulátorů představuje aplikaci kadmiové elektrodové hmoty do výroby kapsové konstrukce akumulátorů. Kyselina štavelová, jako aktivní, pórtvorná látka, umožňuje změnit fyzikální vlastnosti kadmiové hmoty na povrchu kadmiových elektrod. To vede i při snížení celkového obsahu kadmia o 10 % ke zlepšení elektrotechnických parametrů Ni-Cd akumulátorů. Uspoří se tak od roku 1980 každoročně kadmium v hodnotě 5 milionů korun. Při tom se zlepší pracovní prostředí

při výrobě Ni-Cd akumulátorů až o 80 % tím, že se sníží prašnost i obsah kadmia. Zlepšené elektrické parametry zmíněných akumulátorů se projeví za ztížených podmínek: při vybíjení, při nízkých teplotách a při vysokých proudových zátěžích.

Na novou kadmiovou hmotu elektrod bylo uděleno čs. autorské osvědčení a zahraniční patenty v USA a Bulharsku.

LABATEST

Testovací souprava LABATEST rychle a jednoduše zkontroluje znehodnocení elektrolytů Ni-Cd akumulátorů vlivem jejich karbonizace. Zkoušky může provést nekvalifikovaný pracovník přímo v terénu. Zkouška LABATESTEM je o 50 % levnější, než kdyby byla prováděna v laboratoři. Souprava LABATEST byla uvedena do výroby v roce 1987 v JZD Svornost ve Vladislavi na Třebíčsku.

Regenerace peroxidem

Nikl-kadmiové akumulátory se regenerují peroxidem vodíku, který odstraní nežádoucí uhlíčitany. Ty vznikají na povrchu elektrod působením kyslíku. Ověření regenerace bylo provedeno u statistického souboru 412 článků po dobu 2 až 18 let na osvětlovacích akumulátorových bateriích železničních vagonů. Zregenerované články byly původně určeny k vyřazení. Podařilo se obnovit 62 % vyřazených článků, které dosáhly 80 – 93 % původní kapacity. Regenerační postup peroxidem vodíku získal v roce 1988 čs. autorské osvědčení. Získal jej i způsob měření kapacity Ni-Cd baterií z nabíjecí a vybíjecí křivky, stejně tak na měření stavu nabití, které se provádí opět v terénu, přímo v elektrických vozidlech.

Nikl kadmiové akumulátory použil v praxi Dopravní podnik města Ostravy. Po ukončení provozu v železničních vagoncích, lokomotivách, tramvajích a trolejbusích mohou být vyřazené akumulátory, jejichž kapacita poklesla na 60 – 70 %, ještě použity jako náhradní zdroj elektrické energie v dalších oborech. Osvědčily se například jako akumulátorové baterie v systému s větrnými elektrárnami. Vyřazené baterie mohou ještě 15 let sloužit druhotně na chatách a chalupách jako náhradní zdroj elektrické energie.

Doc. RNDr. Miroslav CENEK, CSc.

Doc. Ing. Jiří KAZELLE, CSc.

Ústav elektrotechnologie, Fakulta elektrotechniky a informatiky VUT Brno
(redakčně zkráceno a upraveno)

Přednáška Dr. Salzmana na Fakultě podnikatelské

Na Fakultě podnikatelské Vysokého učení technického v Brně se dne 16. 3. 1998 konala v rámci výuky předmětu „Podnikový management“ přednáška

Dr. Richarda Salzmana o managementu banky. Studenti nejenom Fakulty podnikatelské, ale i ostatních fakult VUT se zájmem vyslechli přednášku a spoustou dotazů navíc prokázali zvědavost, která je předpokladem každého poznání.

Dr. Richard Salzman, senátor Parlamentu ČR za Brno, předseda představenstva a generální ředitel Komerční banky, a. s. vedl přednášku ve zcela pracovním stylu, bez poct a oslav. Je velmi povzbudivé, že tak zaměstnaný člověk je ochoten přednést studentům přednášku v rámci běžného studijního programu.

Prof. Ing. Petr NĚMEČEK, DrSc.

Richard Salzman se nezapomněl také podepsat do pamětní knihy Fakulty podnikatelské

Foto: Přemysl Janíček

*Kapitola, e by u slovi' nastel' lepli' p'riklad
mnoho' aplikovane' naci' vyrobou' thaliva
a' p'okroky' p'itabeni' v'it'livni' nasti'
p' Podnikatelske' fakulte' brnenske'
k'omercni' a' k'omerco' banka, bankovni'
stavba' a' l'ubly' v'it'livni'.*

*Ti'le' aplikovane' by' av'it'ly' - a' n'c' p'rovozi'
p'riklad' vy'znamu' v'yt'livni' a' p'okroky'
bankovni' a' managementu, kteri' l'ubly'
stet' tak' av'it'livni' p'otrebny'.*

*Prof. Richard Salzman, k'omerco' banka
a' v'it'livni'.*

16/3/1998 *R. Salzman*

Bude rok 1998 rokem výstavby solárních domů?

Ohlášené zvýšení cen energií, které postihne drobné spotřebitele v tomto roce, se projeví v provozní ekonomii staveb. Finanční zatížení uživatelů bytů a domků bude velké. Již dnes se hledají cesty k nápravě. Jednou ze slibných cest je budování tzv. „solárních domů“.

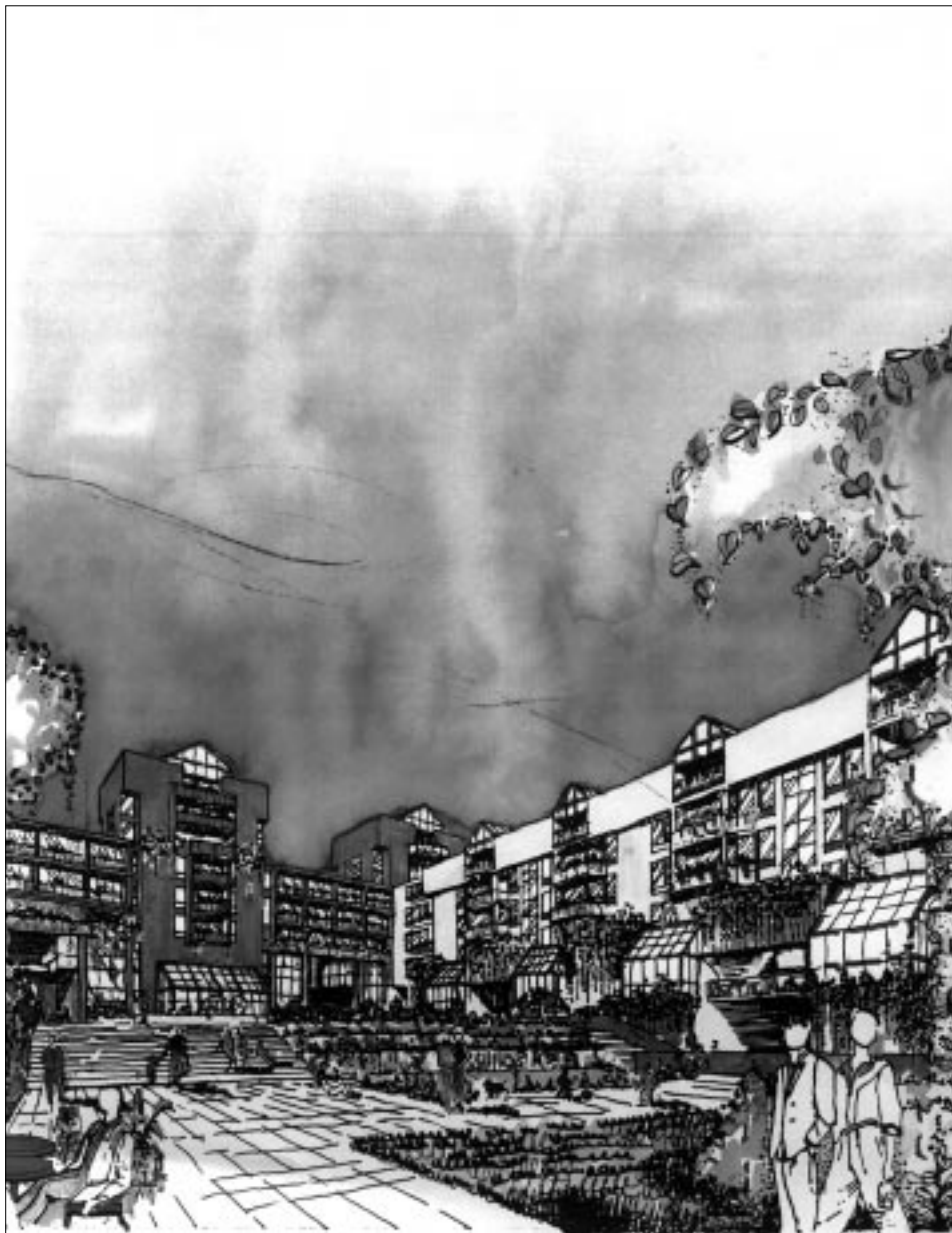
Energie získávaná těmito solárními zařízeními bude od příštího roku relativně lacinější. Navíc je ekologická, její výroba nezatěžuje životní prostředí. Tento směr ekologické architektury zaznamenal svůj vznik v první polovině sedmdesátých let. Dnes můžeme konstatovat jeho rozšíření po celém světě. Ekologická architektura zahrnuje solární domy různých systémů, budovy, které jsou konstruovány tak, aby uspořily co nejvíce energie. Stavby jsou navrhovány podle přísných ekologických kritérií, vlivem nejnovějších poznatků jsou eliminovány nové materiály se škodlivým účinkem na lidské zdraví. Často nastává renesance přírodních materiálů – cihly, dřeva a kamene. Největší zkušenosti se solární architekturou mají zejména ve Středomoří, v Izraeli a v USA.

Ekonomická kritéria využití solární energie

Formy ekologické architektury vycházejí z funkcionálních požadavků energetického provozu domu a domácnosti. Zajímavým příkladem může být tzv. „Dům s nulovou spotřebou energie“ od dánského architekta Petra Harboe v areálu Vysoké školy technické v Lyngby, který je energeticky soběstačný a poskytuje komfortní bydlení. Ekologická architektura využívá sluneční energie, která je nejdostupnějším, nejčistším a prakticky nevyčerpatelným zdrojem tepla a světla.

Experimenty se solární energií provádějí v Německu. První dům, k jehož vytápění je využita sluneční energie, se stavěl ve Výmáru. Ve srovnání s klasickými objekty stejného typu mají úspory energie dosáhnout 25–45 %. Speciální plochy a konstrukce „solárního domu“, natřené černou barvou a obložené zvláštním sklem, umožní ohřev vzduchové vrstvy pod jeho fasádou, odkud získané teplo bude proudit přímo do obytných místností nebo do zásobníků. Objekt se zrodil na rýsovacích prknech studentů a učitelů výmarské vysoké školy stavební a architektury. Při dlouhodobých měřeních prováděných v různých nadmořských výškách ve Švýcarsku se prokázalo, že solární ohřev užitkové vody dokáže domácnosti ušetřit okolo 35 % energie při přitápění a dokonce 60–90 % energie při ohřevu užitkové vody.

Podle statistických údajů se nejvíce energie v domácnostech spotřebuje právě na vytápění a ohřev užitkové vody. V průměru jde asi o 80 % celkové spotřeby. Pokud se podaří získat tuto energii ze slunce, větru, vzduchu či půdy, o stejné poplatky by se snížily poplatky rodiny za energii. A to není málo. U nás by byla taková úspora o to významnější, že náklady na energii v průměrné české domácnosti jsou o 30 % vyšší než ve vyspělých státech.

Experimentální projekty solárních domů jsou ověřovány proto, že je třeba vyřešit ještě mnoho úkolů, než bude možné sluneční energii využívat „průmyslově“ a v každodenním životě. I když její ovládnutí je poměrně snadné, celý proces je ještě velmi nákladný a někdy i málo účinný. Technologie přeměny sluneční energie je však neustále zdokonalována a odborníci tvrdí, že vzhledem k růstu cen klasických paliv bude nakonec vytápění sluneční energií u bytových staveb úspěšně konkurovat ostatním systémům topení. Vývoj cen klasických paliv v poslední době tomu nasvědčuje. Protože se předpokládá růst cen energie v České republice až k úplné deregulaci, budou ekonomické ukazatele „solárních domů“ v budoucnosti podstatně příznivější. Výhodná bude i určitá nezávislost na dodavatelích energie, kteří mnohdy svého monopolu arogantně využívají.

Jaká je sluneční energie

Slunce je obrovským generátorem energie. Přeměnou vodíku v hélium se vyzařuje energie 70 000 až 80 000 kW/m² na jeho povrchu. Na vnějším okraji atmosféry Země z tohoto množství zůstane 1,35 kW/m², na povrchu Země ještě 0,6–1,2 kW/m². Z tohoto množství dopadajícího slunečního záření je 30 % v atmosféře na zemském povrchu hned odraženo. K ohřívání povrchu Země, vodstva a atmosféry je třeba 47 %. Zhruba 23 % stačí k odpařování vody, což vede ke globálnímu koloběhu vody. V tom jsou i 2 % energie, způsobující pohyb větru a mořských proudů. Z tohoto množství pouze 0,23 % fotosyntézou přeměňuje a tvoří tak základ všeho života na Zemi. Fosilní energetické zdroje jsou vlastně konzervovaná sluneční energie, která byla přeměněna před miliony let na klasické zdroje paliv.

Při současném tempu těžby budou světové využitelné zásoby ropy vyčerpány za 32 let, zemního plynu za 42 let a zásoby uhlí za 275 let. Proto bude hrát sluneční energie stále větší roli při řešení světového energetického problému. Odborníci odhadují, že tyto ekologicky čisté energie (t.j. vítr, voda, solární energie) by mohly v budoucnosti krýt až 12–15 % spotřeby.

Ve středoevropských zemích připadá na jednoho obyvatele průměrně 20 m² střešní plochy. Toto množství postačí k roční produkci zhruba v rozsahu 5 000 až 10 000 kWh energie.

Úhel mezi zemskou osou a oběžnou dráhou Země vedle roční doby a vzdálenosti od rovníku určuje využitelnou dobu slunečního záření a úhel dopadajících paprsků. Podle některých odborníků je možné dosáhnout v našich podmínkách až 500 slunečních hodin v létě (červenec), v zimě se toto množství redukuje na polovinu. Se vzrůstající nadmořskou výškou se zvyšuje i intenzita záření. Zvláště vhodné pro využití a sluneční energie jsou vyšší polohy. Jižní a jihovýchodní svahy mají příznivou polohu pro přijímání dopadajících paprsků a jsou většinou z klimatických důvodů vhodné k osídlování.

Technická zařízení jímající sluneční energii, jako např. sluneční kolektory, bývají většinou pevně instalována, proto jejich provedení a úhel ke Slunci má velký význam na množství získané energie. Podle klimatické zóny, zemské šířky, topografie a způsobu užití může být celé zařízení rozmanitě navrhováno. Prostorové rozložení celého solárního systému je tvarováno tak, aby bylo dosaženo co největších přírůstků energie. Ačkoliv bývají většinou kolektory pevně zabudovány, někdy se připevňují rozevíratelné reflektory, které mohou zvětšit účinnou plochu či vyrovnat nepříznivý úhel. Části těchto reflektorů jsou podle denní doby pohyblivé a v noci mohou dokonce kolektor tepelně izolovat. I bez pohybování kolektory mohou části budov s úpravou zaručující tepelnou odráživost sloužit k vyrovnání ztrát vzniklých zastíněním některých zón.

Doposud byly vyvinuty a jsou používány tři základní systémy: pasivní, aktivní a solární články.

Pasivní systém

Nejjednodušší forma využití solární energie k vytápění místností je tzv. systém pasivní. Jeho podstatou je jímání slunečního záření okny a skleníky orientovanými od jihovýchodu k jihozápadu. Přitom je tepelná část záření absorbována masivními částmi stavby. Každý zkušenější stavitel ví, že pouze optimalizací orientace domu k jihozápadu lze ušetřit přinejmenším 5 % energie za vytápění. Tepelné přírůstky jsou samospádem nebo pomocí ventilátoru distribuovány dále do neosluněných místností.

Při pasivním typu vytápění slouží konstrukce domu a zvláště tzv. trombová stěna k hromadění a udržení slunečního tepla. Nejčastěji tedy pasivní systém využívá termální hmoty domu zdi, podlahy, stropů – které zachycují teplo nashromážděné pod velkými plochami izolujícího skla.

Konvekční proudy, tj. přirozené stoupání horkého vzduchu, pomáhají rozvádět teplý vzduch do celého domu. Kromě toho musí poloha a forma domu umožnit co největší využití dopadajících paprsků.

Solární domy s pasivním systémem jsou často konstruovány tak, aby bylo zabráněno úniku dopadajícího tepla. Jsou izolovány především od severu, kam jsou orientovány především obslužné místnosti a technická zařízení. Obytné místnosti jsou orientovány k jihu, východu a západu. V našich poměrech je nejtepleji a k jímání slunečních paprsků nejvýhodnější orientace jihozápadní. Tímto směrem se také solární dům rozevírá, tam se orientují prostory „lapající“ teplo. Sluneční paprsky pronikají okny, jsou pohlcovány vnitřními stěnami a vyzařovány zpátky do interiéru. Slunce ohřívá také vodu v bubnech ve stěnách proti oknům. Žaluzie jsou natočeny tak, aby v zimě sluneční paprsky propouštěly a v létě odrážely. Interiér má umožňovat přirozené proudění vzduchu od podlahy k horní úrovni místností.

Pasivní systém je použitelný bez velkých nároků na technická zařízení v každé osluněné budově. Je nutné pouze důkladně koncipovat stavbu i na tuto energetickou funkci a z aspektu solárního vytápění posoudit i funkci jednotlivých stavebních částí (velikost oken a prosklených stěn i jejich orientace, přítomnost stavebních částí, které by jímaly teplo, někde i tepelnou izolaci atd.). I v naší klimatické oblasti je při odpovídající koncepci domu a změně uživatelských návyků možné krýt značné části tepelné energie pasivním systémem.

V jižním, teplejším klimatu se užívá již zmíněná trombová stěna jako kompaktní, pasivní systém. Bezprostředně za tabulí skla se nachází černá stěna. Tato stěna absorbuje během dne tepelné sluneční záření a během noci je odevzdává za ní se nacházejícím místnostem. Proto musí být tloušťka této stěny upravena podle slunečního záření. V létě může být tento systém, ovšem vybavený klapkami k řízení procházejícího vzduchu, užit i k ochlazování.

Pasivní solární systémy pracují v oblasti nižších teplot a používají se výlučně k vyhřívání místností. Tyto systémy značně ovlivňují i určují formu staveb, a tím někdy ovlivňují i provoz uživatele.

Aktivní systémy

Při aktivním způsobu solárního vytápění se o rozvod zachyceného tepla starají zvláštní energeticky nenáročná čerpadla, ventilátory a další zařízení. Sluneční teplo sbírají na střeše kolektory, jsou to černé kovové krabice vzduchotěsně uzavřené vky za skla či plexiskla. Kolektory prochází kovové potrubí, jímž proudí voda čerpaná ze zásobní nádrže. Voda se v kolektorech ohřívá, pak se vrací do nádrže a je rozváděna topným systémem do celého domu.

Technické zařízení pro systém, označovaný jako aktivní, je tedy složitější. Umožňuje ale využití slunečního záření nejen k vytápění obytných budov, ale i k přípravě teplé vody a výrobě elektrické energie.

Pokud je solární zařízení využíváno i mimo měsíce s intenzivním slunečním svitem, tak se v podzimních

a zimních měsících snižuje stupeň účinnosti při zvyšujících se nákladech na zachování tepelného standardu. Spotřeba teplé vody jedné domácnosti v našich klimatických podmínkách se dá krýt výrobou v kolektorech v období od května do října. Pro tepelný transport je možné využít jednoduchý samotížný systém, pokud je zásobník teplé vody výše než kolektory. V zimních měsících reaguje samotížný systém příliš pomalu na to, aby účinně využil snížené množství slunečního záření. Při použití pumpy s ovladatelným výkonem je ale možné i v zimě studenou vodu pomocí slunečních paprsků předehřívát. Úroveň nutnou pro topení či teplou vodu (min. 40 °C) není možné pomocí solárních kolektorů dosáhnout. V takovém případě je možné solární zařízení doplnit tepelnou pumpou, která transformuje nízké zimní přírůstky tepla na využitelnou úroveň.

V důsledku kolísání příjmu energie a jejího využití jsou používány vedle solárních kolektorů další technická zařízení jako výměníky, tepelné pumpy, zásobníky atd.

Kolektory

Zářívá energie Slunce je přijímána částicemi hmoty, na které dopadá. Ty ji více či méně absorbují, přeměňují na tepelnou energii a dále vyzařují. V přírodě existuje mnoho forem kolektorů, automaticky zaručujících optimální výměru či uzavření, pokud Slunce dále nesvítlí. Jako to činí zcela automaticky slunečnice.

Některé kolektory jsou tak jednoduché, že je možné vyrábět přímo na staveništi. Nebudou sice tak účinné jako průmyslově vyráběné kolektory, ale budou podstatně lacinější, takže se budou dříve amortizovat. Jednotlivé díly plochých kolektorů je možné spojovat a umístit na jakoukoliv stojící budovu. Jinou možností je stavět již od počátku střechu a stěny budov na principu kolektoru. K tomu je potřebné vyvinout technické polotovary, jako jsou absorbery, výměníky, střešní systémy atd., eventuálně jako kombinaci s nosnými systémy. Takový systém by dal architektům dostatek možností pro uspokojivou estetickou tvorbu a ekonomická technická řešení.

Ploché kolektory absorbují sluneční záření a proměňují je v teplo. Jímaná energie může být transformována na jiné místo, kde může být přímo užitá, nebo zakonzervována. Tyto kolektory přijímají přímé i difuzní záření, proto jsou vhodné pro lokality s menším množstvím přímého záření.

Jich výroba je poměrně jednoduchá: jako vnější krytí slouží průhledná deska (skla, umělá hmota), která je provedena jednoduše nebo dvojité. Za ní je plochá absorpční plocha, která absorbuje záření a mění je na teplo. Touto plochou protéká transportní medium, nejčastěji voda nebo vzduch, které přijaté teplo váže a odvádí na jiná místa.

Absorpční deska se vyrábí většinou z hliníku, oceli nebo mědi. Měď je sice poněkud drahá, ale má ze všech jmenovaných kovů největší schopnost vést teplo. Umělé hmoty vedou teplo relativně špatně a jsou jen zřídka užívány. Absorpční plochy jsou většinou černé nebo se skládají z několika vrstev. Oba způsoby

nátěru absorbují krátkovlnné sluneční záření. Upravený povrch (galvanizace, eloxování, atd.) zabráňuje reflexi tepelného záření. Je to proti černému povrchu značná výhoda, neboť se zamezí odchodu tepla, a z větší se tím získá tepla a zvýšení teploty v kolektoru o 20 % a více.

Jako transportní media se nejčastěji užívá voda a vzduch. Při vyšších teplotách nad 100 °C je nutno užít jiných kapalin, jako např. olej, glycerin atd. Tyto kapaliny by neměly být jedovaté a neměly by uvolňovat látky škodlivé životnímu prostředí. Případné poruchy jsou i v případě vodního media velice nepříjemné, mohou mít za následek nekontrolovatelné následky. Tepelně technicky je voda se svou tepelnou jímavostí vyhovující.

Vzduch jako transportní medium reaguje ještě rychleji. Nevýhodou jsou ale jeho špatné tepelné technické vlastnosti. Z tohoto hlediska se vyžaduje vyšší obrát media, horší je možnost skladování tepla. Proto se někdy užívá kombinace vzduchových a kapalinových kolektorů.

Relativně vysoká účinnost plochých kolektorů je způsobena částečně tzv. skleníkovým efektem. Křídlo skleněnou tabulí propouští takřka celé sluneční spektrum, takže energie vniká bez překážek dovnitř a může být uchována. Zpětné vyzařování z absorpční plochy je podstatně pomalejší a zahrnuje celé spektrum. Nemůže proniknout zpět ven skleněným krytem, takže v oblasti infračerveného záření je únik malý. Zdvojené zasklení redukuje ztráty do okol-

ního ovzduší, ale přitom také zmenšuje získání záření o více než 10 %.

Oblast použití plochých slunečních kolektorů leží v oblasti nízkých teplot pod 100 °C. To odpovídá použití pro vytápění a přípravu teplé vody v domácnosti. Stupeň účinnosti kolektorů je kolem 40 až 50 %. Při možnosti uskladnění jímání energie je možné získat na 1 m² ročně až 500 kWh tepla. Tato hodnota však může být celou řadou vlivů podstatně snížena (stínění, ušpinění absorpčních ploch, ztráty na zařízení atd.).

Byly vyvinuty i některé speciální typy kolektorů. Jedním z nich je typ Heat Pipe. U tohoto kolektoru existuje ještě jeden vlastní hermetický koloběh. Nevýhodou je komplikovaná výroba, možná pouze průmyslově.

Za rok lze získat z jediného solárního kolektoru o ploše 1,78 m² přibližně 1 050 kWh, a to není málo. V elektrárně na výrobu stejného množství energie spotřebují 900 kg hnědého uhlí, v rodinném domku by kotel spolykal 3 metráky uhlí.

Koncentrované kolektory

Koncentrované kolektory soustřeďují podle principu čočky dutého zrcadla sluneční záření na jeden bod či linii. Tím dochází ke zhuštění dopadajícího záření na malý prostor. Vyšší intenzita záření způsobuje potom vyšší úroveň teploty. Jako prostředky koncentrace jsou používána parabolická zrcadla, jejichž osa je namířena na Slunce. Z jejich ohniska je potom odváděna energie. Aby se zvětšila velikost sběrných ploch, jsou vytvářena celá pole plochých zrcadel.

Oblast použití koncentrovaných kolektorů leží v oblasti nad 100 °C až do několika tisíc stupňů. Parabolické zrcadlo o průměru nad 2,4 může produkovat teplotu přes 3000 °C, precizní zařízení dosáhne 250 000 násobného zhuštění slunečního záření. Koncentrované kolektory jsou provozuschopné za celé řady podmínek, které jejich použití klimaticky a technicky omezují. Pro jejich provoz je nutné přímé sluneční záření, musí se také sledovat dráha Slunce atd.

Solární články

Solární články přeměňují sluneční energii na elektrický proud. Zásobují energií např. kosmické lodě a družice. Jsou 7–10 cm dlouhé a skládají se z polovodiče (např. Silicium), na jehož hraniční vrstvě při slunečním záření (i difuzním) vzniká napětí. Jeden článek dosahuje přibližně napětí 0,5 Voltu, velikost proudu závisí na velikosti plochy a intenzitě světla. Jednotlivé články mohou být seřazeny paralelně či sériově, takže je možné dosáhnout požadovaného napětí či proudu. Elektrická energie může být užita přímo či uskladněna v bateriích a akumulátorech.

Stupeň činnosti leží za optimálních podmínek mezi 12–15 %. Pomocí optických systémů (čočky, dutá zrcadla) lze dosáhnout vyšší účinnosti. 1 m² plochy osazené solárními články dosáhne za poledního slunce výkonu 100 W. Nevýhodou jsou vysoké výrobní náklady a nízká účinnost. Kladem jsou provozní jistota a dlouhá životnost (neomezeno — nejsou pohyblivé díly) i okamžitá účinnost, bezproblémová montáž a nezatížení životního prostředí (bez zápachu a emisí).

U většiny rodinných domků našich západních sousedů lze na jižní nezastíněné nebo na rovné střeše či na balkoně postavit elektrárnu na využití sluneční energie. Může ji instalovat průměrně schopný amatér s pomocí pokrývače. Stejným proudem z fotovoltaických článků se v měničích převádí na proud střídavý (220 V). Předpokladem je pouze dohoda s místním elektrárenským podnikem. Elektrický vodič za měničem se zasune do libovolné zásuvky, a napojí se tak na bytový rozvod. Tím se vytěsňuje příslušná dodávka elektrické energie od vnějšího dodavatele. Nestačí-li proud ze sluneční elektrárny, doplňuje se automaticky přes elektroměr z veřejné sítě. Akumulace na noční

proud je zbytečná. Během dovolené může tato domácí elektrárna dodávat energii do veřejné sítě a elektroměr běží pozpátku a snižuje účet za elektřinu. Při výkonu 1,2 kW lze vyrobit asi 1000 kWh, a snížit tak emise kyslíčnicku uhličitého asi o 500 m³ ročně.

Zařízení nepotřebuje baterie, obsluhu ani údržbu. Některé elektrárenské podniky nabízejí potřebné elektroměry na zpětný chod. Na původní elektroinstalaci se nic nemění, ale elektroměr na zpětný chod je předpokladem pro získání příspěvku. Orientační náklady na využití uvedené elektrárny činí na 1 m² modulu asi 1.300 DM, takže minimální velikost včetně všech nákladů přijde asi na 7.000 DM. Při dlouhodobém užívání je to však náklad přijatelný.

Zvláštní oblasti užití pro solární články je jejich využití pro aktivní solární systém. Pumpy a ventilátory, které pohánějí média, je možné napájet ze solárních článků. Je to velmi výhodné zvláště proto, že při vyšší intenzitě záření roste zároveň výkon pump. Další oblastí užití je při dobíjení baterií. Existují už systémy, které dokáží díky elektronické regulaci a novým technologiím kombinovat využití energie slunce, větru a okolního prostředí (pomocí tepelných čerpadel), takže se navzájem doplňují. Je-li málo slunce, pracuje větrná elektrárna nebo tepelné čerpadlo, a naopak.

Předpoklady rozšíření solární architektury v České republice

K velkým znečišťovatelům ovzduší sídel patří lokální topení a výtopny, používající nekvalitní uhlí či naftu. Stále diskutovaná, ale neřešená problematika zhoršování kvality životního prostředí měst i venkovského prostoru alarmuje nejen jeho ochránce a obyvatele postižených oblastí, ale i odborníky zdánlivě vzdálených oborů. I architekti a stavební inženýři hledají cesty jak snižovat množství emisí do ovzduší, vznikající spalováním fosilních paliv za účelem výroby energie. Část této energie lze ušetřit užitím energie sluneční, stavbou takových obytných objektů, které by tuto energii jímaly a umožnily její využití. Jižní Morava i Čechy mají příhodné podmínky pro exploataci sluneční energie na vytápění obytných staveb i pro přípravu teplé vody. Jde zejména o intenzitě slunečního svitu. Klimatické podmínky nejsou tak dobré, jako ve Středomoří, ale jsou mnohem lepší než např. ve Skandinávii, USA či Švýcarsku, kde je výstavba solárních domů na vesnici rozšířena a státem podporována zejména snížením daně. Stavby navrhované na optimální zachycování a využívání solární energie jsou ve světě tak rozšířeny, že daly vznik architektonickému stylu — solární architektuře. Pro masové rozšíření solárního vytápění ve městech i na venkově Moravy a Čech je nutné přizpůsobit toto zařízení různým typům budov (rodinné domy samostatně stojící, řadové rodinné domy, bytové domy různého typu, administrativní stavby, výrobní stavby průmyslové i zemědělské). Stejně tak rozšíření solárního vytápění ovlivní architekturu těchto staveb, zejména dispozici, provozní vztahy, formu, výraz i povrchovou úpravu.

Stávající, většinou dodatečně zabudovaná solární zařízení, působí často jako cizí tělesa, a ne jako harmonický díl budovy. Svým výrazem odrazuje některé

uživatele, architekty i pracovníky na odborech životního prostředí, územního plánování a architektury městských a obecních úřadů. Využití sluneční energie, zvláště dodatečné namontování kolektorů, vede často k takovým formám domů a jejich střech, že jejich výraz z hlediska současných estetických představ může být velmi neobvyklý. Je třeba optimalizovat nejen technické systémy, ale tvořivě produkovat množství nových, esteticky uspokojivých řešení. Některé z nových solárních domů mohou být pro nás zatím velmi neobvyklé, neodpovídají navykým a zažívaným výtvarným schémátům. Solární architektura může být svou neobvyklostí a technickou náročností novým impulsem v rozvoji architektury konce XX. století.

Slibné jsou výsledky dosažené v některých dánských zemědělských komunitách, kde získávají 85 % ekologicky čisté energie zejména využitím solární energie na zemědělských a bytových stavbách, využitím energie větru bioplynu atd. Uvědomíme-li si nepříznivější geografickou polohu Dánska vzhledem k České republice, můžeme doufat, že i u nás jednou z velké části solární vytápění nahradí naše dosavadní ekologicky zatěžující systémy.

I u nás existují na trhu za přijatelnou cenu solární panely s velkou účinností, které pracují často za podmínek, kdy bychom nevěřili, že nějaká energie z oblohy přichází. Firmy mohou také provést odbornou instalaci kombinovaného systému klasického (obvykle elektrického) vytápění, doplněného o sluneční ohřev na míru danému objektu. V praxi to vypadá takto: v domku je ústřední topení s přímotopným elektrickým kotlem a sluneční kolektory o potřebné kapacitě. Elektronika hlídá teplotu v místnostech, teplotu média v topném systému a výkon slunečních kolektorů. Automaticky omezuje výkon elektrických topných článků podle výkonu kolektorů, a pokud je výkon dostatečný, odpojí je ze sítě úplně. Dnes přijde kombinovaný solární systém se čtyřmi kolektory a další nutnou technikou v běžném rodinném domku (včetně instalace) přibližně na 300 000 Kč a návratnost investice je 15 let. Návratnost investice je poněkud delší než u běžných energetických zařízení, ovšem životnost nejméně 20 let dává záruku, že nejen životní prostředí, ale i peněženka neprijde zkrátka. Nové materiály umožňují dosahovat životnost dokonce okolo 50 let.

Doc. ing. arch. Karel SCHMEIDLER, CSc.

Také zlíňští studenti vydávají svůj časopis

Jmenuje se KOREK (název je složeninou slov KOMunikace a REKLama) a v tomto roce vyšlo první – „zimní“ – číslo. O jeho obsahovou náplň a grafickou podobu se zasloužili studenti nejpopulárnější – z Institutu reklamní tvorby a marketingových komunikací Fakulty technologické ve Zlíně.

Prostřednictvím časopisu chtějí studenti přinášet zajímavé informace ze života obou zlínských fakult i zmíněného Institutu a rovněž informovat o kultuře a dění ve Zlíně. Doufají, že se jim podaří ke společnému dílu přitáhnout i ostatní studenti, kteří by svými příspěvky obohacovali i zkvalitňovali obsah časopisu.

V současné podobě je časopis dvoubarevný, tištěný na obyčejném papíře, o osmi stranách. Textovou část vyznačují černobílé fotografie, reprodukce obrazů a různé ilustrace, například i kreslený seriál. Časopis je nesen v převážně hravém studentském duchu a jeho první číslo se pohybuje zatím výhradně v tematickém i zájmovém okruhu posluchačů Institutu reklamní tvorby a marketingových komunikací. První číslo výrazně oživují dva rozhovory i smělá reportáž z večírku, nepřehlédnutelná je grafická úprava Moniky Divišové, studentky grafického designu.

Studenti hodlají ještě v tomto semestru vydat další dvě čísla, v nichž – jak doufají – se odrazí přibývání odborných vědomostí. Potěšitelným faktem je, že se našli sponzoři, s jejichž přispěním časopis mohl vyjít. Takto je například pro další čtyři čísla zajištěn papír.

(-yk-)

Úspěchy studentského designu

Obor průmyslový design se studuje na dvou fakultách VUT, ten „umělečtější“ na Fakultě výtvarných umění v Brně a ten spíše „strojařský“ na Fakultě strojní. To, co oba ateliéry spojuje, je kromě jiného i úspěšnost jejich studentů v řadě soutěží.

Dobry design 97

Smyslem soutěže Dobry design je každoročně mapovat úroveň českého designu v oblasti realizovaných produktů a tvůrčí potenci nejen profesionálních designérů, ale i kvalitu studentů a škol, které je připravují pro jejich profesionální dráhu. Kvalita studentů a škol je obecně vysoká a studentské návrhy často excelují v této a jim podobných soutěžích. Jsou použitelné i pro praxi, otázkou však je, jak je průmyslový sektor schopen této nabídky využít.

Také studenti z Fakulty strojní VUT dokázali v posledních letech několikrát zaujmout svými návrhy odbornou veřejnost. V posledním ročníku soutěže Dobry design, jejíž výsledky byly slavnostně vyhlášeny dne 12. března 1998 v Betlémské kapli v Praze, uspěl student z ateliéru průmyslového designu na Fakultě strojní Marián Lednický.

Za návrh dentálního rentgenu si posluchač 5. ročníku odnesl cenu „Dobry design 97“.

Dentální rntg. Mariána Lednického

Foto: Přemysl Janíček

Firma ETA a.s. odměňovala studenty FaVU

1. cenu v kategorii vysavač
1. cenu v kategorii napařovací žehlička
2. cenu v kategorii další výrobek za návrh elektrického vařiče

Kateřina Peterková (4. roč.) získala:

3. cenu v kategorii vysavač
3. cenu v kategorii napařovací žehlička
3. cenu v kategorii další výrobek za návrh elektrického vařiče

**Spoluautoři
Monika Šrolerová (4. roč.)
a Zdeněk Veverka (3. roč.) získali:**

1. hlavní cenu v nejobtížnější kategorii soubor výrobků za návrhy napařovací žehličky, vysavače a kuchyňského robota v povinné části a za návrhy fritézy, teplovzdušného ventilátoru a elektrického vařiče v části volné.

Slavnostní předání diplomů a odměn proběhlo dne 19. března 1998 na BVV v rámci výstavy DOMO, kde byla také většina prací vystavena.

(-yk-)

„Ostře“ sledování studenti aneb Jak se žije naší vysokoškolské mládeži Část III. – NÁCHYLNOST K RIZIKOVÉMU CHOVÁNÍ

V této části našeho povídání bych se rád pozastavil nad osobností a rizikovým chováním studentů prvních ročníků, nad jejich „temperamentem“. Velmi mě k tomu dopomohl dotazník, který zpracovala a po skončení první části projektu vyhodnotila psycholožka dr. Zdeňka Žídková z Krajské hygienické stanice. K vlastnímu pojmu temperament je třeba říci, že se v běžné řeči používá v poněkud jiném významu než ve vědecké literatuře. V ní je temperament chápán jako souhrn určitých vlastností, které nás předurčují k určitému způsobu jednání a chování. Záleží na tom, jakou míru každé z těchto vlastností máme, zda malou, či velkou.

U studentů prvních ročníků Fakulty elektrotechniky a informatiky jsme sledovali temperamentové rysy v souvislosti s tzv. rizikovými způsoby chování. Použili jsme jednoduchého dotazníku o 17 otázkách, na které studenti odpovídali ano–ne podle toho, do jaké míry je daný popis chování vystihoval. Úkolem studie bylo zmapovat výskyt takové kombinace temperamentových vlastností, které mohou vést k vyšší náchylnosti k rizikovému chování.

V první řadě jsme zjišťovali procento studentů, kteří se ve svých temperamentových vlastnostech vymykají běžnému průměru. Tendence k impulzivnímu chování si připisovalo 15 % studentů, tendence k riskování 29 %, egocentrismus, tedy silnou zaměřenost prosazovat svůj prospěch, 10 % studentů. Kombinaci těchto vlastností, signalizující zvýšenou náchylnost k rizikovému chování, udávalo 6 % studentů. Při dalším šetření, které bylo poměrně zdoluhavé a složité, se ukázaly další velmi zajímavé souvislosti. Především rizikové typy mají vlnitý vztah k založení rodiny, neuspokojivé vztahy k přátelům a není jejich prvořadým zájmem být prospěšní jiným lidem. Rizikové typy také častěji uvádí nespokojenost se studiem a neuspokojivou finanční situaci, jejich prvořadým zájmem je zajímavé zaměstnání a dostatek peněz. Naprosto jim chybí zvyk pravidelného učení a častěji trpí pocitu únavy.

Další věc, která nás zaujala, bylo zastoupení souhlasných odpovědí s vybranými tvrzeními. Na následující otázky odpověděla kladně téměř jedna třetina studentů:

- práce pouze pro osobní užitek
- porušování nařízení pro osobní užitek
- rychlá ztráta rozvahy
- impulzivní reakce při překvapení
- zbrklé jednání
- impulzivní, neplánované výdaje

Ve všech případech jde o otázky z oblasti egocentričnosti a impulzivnosti, tedy chování společensky nežádoucího. Toto chování si zase výrazně častěji přisuzovali rizikové typy studentů.

Poslední, rozhodně však ne z hlediska významu, bylo zjištění, že rizikové typy patří k těm, kteří více holdují alkoholu, jsou častěji pravidelnými kuřáky, více je láká užití drogy a mají tendenci k většímu počtu sexuálních partnerů.

Naše sledování temperamentových předpokladů zachytilo jen malé procento studentů se zvýšenou pravděpodobností problémů v osobním životě či sociálních vztazích. Byl bych však nesmírně rád, kdyby čtenáře naše výsledky zaujaly a dovedly k nám do poradny ty, kdo mají pocit, že se ve výše uvedených charakteristikách poznali.

Příště si rozebereme další rizikové faktory v chování studentů, řekneme si něco o fyzické dispozici a poradenské činnosti.

Ptáte se, my odpovídáme...

V minulém čísle Událostí jsem vás vyzval, aby jste se dotazovali na věci, které s tímto projektem souvisí a na které bychom mohli s odborníky reagovat. Respektujeme váš požadavek na anonymitu a přinášíme odpovědi na první dva dotazy. Jeden dotaz přišel z Fakulty podnikatelské a ten druhý z řad zaměstnanců školy.

Je nějaká možnost přenést projekt i na Fakultu podnikatelskou?

Je tu velký zájem o ustavení poradny a o uskutečnění přednášek týkajících se projektu.

Je i naším cílem, aby všichni studenti měli možnost zapojit se do projektu, zatím však je vše ve fázi jednání, a navíc jsme – tak jako celá řada dobrých projektů – limitováni finančními možnostmi, časem i prostorem. Vítejte však každý dobrý nápad a každou pomocnou ruku.

Jsou cholesterolové testy určeny jen pro studenty, anebo i pro pracovníky školy, a za jakých podmínek?

Cholesterolové testy organizujeme jak pro studenty, tak i pro zaměstnance, a to v prostorách školy. Studentům je zatím tato služba poskytována bezplatně, pracovníci přispívají částkou do 100,- Kč. Je však možno využít prostředků fakult či ústavů, pokud je v jejich zájmu dobrý zdravotní stav jejich zaměstnanců. Bližší informace je možno projednat osobně nebo telefonicky, případně prostřednictvím e-mailu.

Těšíme se na vaše další dotazy, na něž se pokusíme i v dalším čísle odpovědět.

Mgr. Zdeněk HONS
e-mail: hons@ukus.fee.vutbr.cz

D ů l e ž í t é u p o z o r n ě n í

Těsně po uzavěrce tohoto čísla k nám do redakce časopisu přišla od autora předchozího článku informace, která mnohé, jimž není lhostejné vlastní zdraví, určitě zaujme. 14. května 1998 budou v prostorách kabinetu kultury UKUS FEI, Údolní 53, probíhat cholesterolové testy určené pro studenty i pracovníky VUT. Zájemci se musí předem přihlásit u vedoucího kabinetu kultury Mgr. Zdeňka Honse, tel. č. 43 16 73 05, 43 21 12 05.

Sociologie očima studentů

Naši redakci v nedávné době poskytl doc. ing. arch. Karel Schmeidler, CSc. stobu seminárních prací od studentů 4. ročníku Fakulty architektury. Pod jeho vedením se studenti zamýšleli nad řadou témat a aktuálních problémů z oblasti bydlení a životního stylu vůbec, nazíraných z hlediska sociologie. V tomto i dalších číslech chceme některé z nejpodnětějších prací představit. Pro začátek jsme si vybrali texty zabývající se sociální patologií jednak proto, že je to téma vzhledem k stoupající křivce kriminality v naší společnosti aktuální, a pak také proto, že v tomto čísle jsme se v předcházejícím článku věnovali právě rizikovému chování mládeže. Zajímá vás, jak může prostředí ovlivňovat chování lidí? Čtěte tedy s námi.

Sociologie a sociální patologie

S pojmem sociologie jakožto společenské vědy velmi úzce souvisí pojem sociální patologie představující určitý negativní jev, který je třeba se zabývat a který je třeba řešit. Na základě mnoha sociologických průzkumů bylo prokázáno, že tento problém velice úzce souvisí s prostředím, v němž se člověk pohybuje.

Společně se zřízením společnosti, morálními hodnotami, kulturou a mírou její rozvinutosti má na rozvoj chování člověka vliv také hmotná podstata okolního světa. Je všeobecně známým pravidlem, že lidé žijící na vesnicích a v menších městech jsou před patologickými odchylkami společnosti chráněni více než lidé žijící v hektickém duchu velkoměsta. Toto je dáno zejména hustotou zalidnění a s tím velice úzce souvisejícím způsobem bydlení. Na rozdíl od vesnické zástavby rodinného charakteru je velkoměstská bytová zástavba převážně výškového (mnohorodinného) typu. Tato mnohdy zcela anonymní forma bydlení v podstatě neumožňuje plný rozvoj jedince i rodiny jakožto jedinečné sociální skupiny.

Uvedená anonymita zároveň téměř zcela znemožňuje tzv. „sociální kontrolu“ jednotlivých obyvatel. Absence tohoto velice důležitého prvku potom vede k výrazným projevům patologických odchylek společnosti (alkoholismus, narkomanie, sdružování v partách, sexuální promiskuita, vandalismus, existence gangů atd.)

Současný trend v architektuře velkoměstských obytných sídlišť je ve znamení výrazného humanizačního procesu, jehož cílem je vylákat obyvatele sídlišť z nekompromisně uzavřených bytů a tímto alespoň částečně výše uvedený anonymní způsob života zmírnit. Otázkou však je, zda obyvatelé městských periferních sídlišť budou schopni změnit svůj zaběhnutý životní styl v krátké době, nebo – a to se jeví jako pravděpodobnější varianta, zda je to záležitost generační.

Dále je třeba se zamyslet nad způsobem myšlení lidí na venkově a lidí žijících na megasídlišťích a sídlišťích vůbec. Zatímco lidé na venkově mají šanci uplatnit vlastnický vztah ke svému domu, lidem na sídlišťích tato potřeba chybí. Lidem bez vztahu k něčemu vlastnímu potom přirozeně schází vztah k hodnotám a věcem společným, a odtud se odvozené vyvíjí problém vandalismu.

Současný humanizační trend ve městě je určitě nezbytný, ale vzhledem k převládajícímu sociálnímu složení periferních velkoměstských sídlišť zabrání vývoji patologických odchylek jen v omezené míře a v dlouhodobém časovém horizontu.

Petra ZÁBRŠOVÁ

Sociální patologie prostředí

Důležitou otázkou, dnes již často diskutovanou, je prevence sociální patologie. Jedná se o problematiku zabývající se deviantním chováním, kriminalitou, vandalismem apod. ve vztahu k sociálnímu prostředí v architektuře.

Sociologové zaznamenali, že od okamžiku, kdy oblasti procházejí intenzivní urbanizací, začínou narůstat problémy kriminality, odcizení, mentálních nemocí, sebevraždy, nezaměstnanost apod. Toto bývá spojováno s malou kapacitou některých oblastí poskytnout populaci zaměstnanost, náplň volného času nebo dostatečné služby.

Města dnes mají větší výskyt deviací a patologie než venkovské oblasti, zvláště při srovnání rozvodovosti, užívání drog, zločinnosti, nezaměstnanosti či mentálních

onemocnění. Většina takto postižené populace směřuje do měst, kde využívají větší anonymity, nebo jsou prostě z oblastí venkova vytlačováni. Dnes již víme, že patologické jevy vznikají v období adaptace na městské prostředí, tzv. anomie, anebo jsou pro město charakteristické.

Většina centrálních městských oblastí vykazuje největší četnost sociální patologie, nejtěžší kriminality, vražd, sebevražd, užívání drog, alkoholismu, loupeží, znásilnění, delikvence mladistvých a relativně vysokou úmrtnost dětí spojenou s nedostatečnou rodičovskou péčí.

Četnost patologií ve městech je sledována ze dvou stránek:

- 1. *Fyzikální podmínky* – jako jsou znečištění, hluk, nekvalita prostředí – monotónnost sídlišť, špatné podmínky bydlení
- 2. *Společenské podmínky* – jedná se o přelidnění, špatné socioekonomické podmínky, sociální izolace

Oscar Newman, sociolog zabývající se zkoumáním sociální patologie v jednotlivých budovách a jejich komplexech, zjistil, že v největších budovách byla zaznamenána největší četnost kriminálních činů. Z tohoto výzkumu stanovil, že míra kriminality je značně ovlivněna charakterem fyzického prostředí. Jsou určité typy budov a obytného prostředí, kde se odehrává více kriminálních činů než jinde, protože byly špatně navrženy. Nevhodný architektonický návrh významně napomáhá růstu kriminality. Tato kriminalita narůstá, pokud nejsou v okolí lidé, v málo přehledných prostorách a tam, kde není nutné se obávat rizika odhalení činu.

Vysokou kriminalitu či deviantní chování vykazují výškové budovy od určitého počtu podlaží, nepřehledné vchody, výtahy, schodiště, požární schodiště, podzemní garáže aj.

Prevencí je dle Newmana dobrý architektonický návrh, který může výrazně redukovat možnosti trestných činů. Důležitý je vzájemný kontakt mezi lidmi, ne anonymita, osamělost nebo odcizení. Obytné prostředí by mělo být koncipováno tak, aby poskytovalo obranný prostor, který provedení kriminálního činu ztíží a kde lidé mají své sousedství pod kontrolou. Doporučuje se skladba různých typů bytů, aby byla zastoupena celá demografická struktura obyvatel, dobré umělé osvětlení apod. Oscar Newman zdůraznil důležitost tzv. skutečných a symbolických bariér, jakousi demarkační linii mezi veřejnou a soukromou sférou okolo budov. Tím dochází ke snížení počtu trestných činů.

Trestný čin vychází z komponentů tzv. trojúhelníku kriminality, kterými jsou:

- kriminální motiv
- příležitost provedení
- oběť

Odstraněním nebo snížením výskytu jednoho z uvedených komponentů se může zabránit kriminálním činům.

Při navrhování obytného či jiného prostředí bychom měli zohledňovat dle Newmana tyto čtyři hlavní faktory:

I. *Teritorium*

– prostor, který by bezprostředně občan vlastnil. Jestliže plocha je jejich, tak se o ni starají, a tím klesá nebezpečí vandalismu

II. *Dohled*

– i nad takovými prostorami, jako jsou schodiště, chodby, výtahy, pasáže ...

III. *Image*

– budova vypadá bezpečně, nebo tak, že by bylo snadné v ní spáchat trestný čin

IV. *Prostředí*

– po vybrání staveniště by se měl projektant seznámit také s úrovní kriminality v daném místě. Prostor by měl být bezpečný a dostatečně přehledný.

Správný návrh a promyšlené užití všech prostor vede k redukcí kriminality a strachu z ní. Takto mohou být významným příspěvkem ke zlepšení městského života.

Martina ROTREKLOVÁ

S KARTAMI DO SVĚTA

Cestujete do zahraničí? Na studijní pobyty, do mezinárodních táborů dobrovolné práce nebo jen tak, za poznáním jako turisté? Pak jistě víte, že přechod k bezhotovostnímu placení prostřednictvím plastikových karet je celosvětovým trendem a stává se i u nás součástí moderního životního stylu, je zárukou solventnosti a zvyšuje prestiž držitele karty. Většina mezinárodních autopůjčoven neposkytuje své služby, pokud zájemce nepředloží platební kartu. To se týká i mnohých hotelů, kde zákazník v případě platby v hotovosti působí podezřele a hotel často žádá v tomto případě platbu předem. Karty nabízejí klientům také možnost využívání mnohých doplňkových služeb, jako jsou například pojištění, slevy, telefonní služby aj.

NOVINKA: VISA ELECTRON STUDENT

Česká spořitelna rozšířila koncem roku 1997 nabídku úvěrových karet. Novinkou je mezinárodní kreditní karta VISA Electron Student připravená speciálně pro studenty vysokých škol.

Tato karta je určena k mezinárodnímu použití pro výběr hotovosti z on-line bankomatů a bezhotovostnímu placení zboží a služeb u obchodníků vybavených elektronickým platebním terminálem. Její vydání je vázáno na ručitelský závazek jednoho z rodičů studenta, případně jiné osoby, a splnění podmínky, že žadatel nebo ručitel musí mít u spořitelny založen účet. Na základě žádosti a individuálního ohodnocení bonity žadatele (ručitele) je stanovena výše poskytovaného krátkodobého úvěrového limitu (max. do 20 000 korun), kterou může prostřednictvím karty čerpat. K úhradě jednotlivých transakcí dochází vždy po měsíčním vyúčtování, kdy je držitel karty vyzván ke splacení minimální splátky (10 % z čerpaného úvěrového limitu). Prostřednictvím karty lze čerpat finanční prostředky do výše aktuálního stavu – disponibilního zůstatku úvěrového limitu na kartovém účtu.

Karta má platnost 1 rok, její cena je v současné době 250 korun. Navíc držitel platné karty VISA Electron Student získá bezplatné cestovní pojištění v zemích Evropy a dále v Izraeli, Egyptě, Maroku, Tunisku a Turecku. Pro bezplatné cestovní pojištění nesmí délka jedné cesty přesáhnout 50 dní.

EURO < 26 SPF?

Co je EURO<26?

Karta mládeže, která svému majiteli zajistí slevy a výhody v České republice (700 slev) a v Evropě (200 000 slev) v oblasti dopravy, kultury, sportu, obchodu, vzdělávání a ubytování. V každé zemi vydává tamní kancelář Karty mládeže průvodce s informacemi o možnostech využití karty. Například ve Španělsku existuje systém slev v 17 autonomních oblastech a celkově dosahuje počtu 50 000. Mezi nejvýhodnější patří 20 % sleva na železnici (RENFE a FEVE) v tzv. „modrých dnech“ (dvě třetiny roku). Lodní společnost Transmediterranea poskytuje 20 % slevu na všech svých trasách (mimo Algeciras - Tanger), na Kanárských ostrovech je to dokonce 35 %. V kinech, divadlech a galeriích se slevy pohybují kolem 25 – 50 %. Lákové jsou slevy ve sportovních střediscích, např. na lyžařských vlecích v Andalusii, Aragonii nebo Baskicku.

Slevy v Řecku jsou poskytovány na ubytování, především však na kulturu – až 50 %. S touto slevou si může majitel karty prohlédnout Akropolis, Athénské muzeum nebo si koupit lístek do Národního divadla nebo na kulturní festivaly v Athénách, Epidauru a Heraklionu.

O slevách v jednotlivých zemích se mohou zájemci více dovědět v Informačním centru mládeže (tel. 02/ 2421 9022).

Co je SPF?

Spořitelní penzijní fond s největší nabídkou pro mladé lidi. Státní příspěvek a výnosy fondu dělají z penzijního připojištění nejvýhodnější formu spoření i pro studenty vysokých škol. Přitom se měsíčně nejedná o závratné částky. Například při měsíční úložce 200 korun můžete uspořit za třicet let 70 000 korun, avšak společně se státním příspěvkem a podíly na zisku fondu bude na vašem účtu přibližně půl milionu.

Pro mladé lidi od 18 do 27 let Spořitelní penzijní fond připravil tzv. Jubilejní prémii ve výši 600 korun. Tuto prémii společně se smlouvou o penzijním připojištění u SPF vám může darovat někdo z blízkých třeba k narozeninám, promoci nebo také bez udání důvodů. Jubilejní prémii ve výši 600 korun je zároveň předplatným na penzijní připojištění se státním příspěvkem na dobu prvních tří měsíců. Po jejich vyčerpání se můžete dohodnout s rodiči nebo prarodiči – právě oni vám po dobu studia mohou příspěvky platit.

A nakonec, jestliže chcete vzít svůj osud do vlastních rukou, tento dárek si můžete dát každý sám. Kromě premie získáte další výhody od SPF: bezplatné životní pojištění, možnost založení finančně zajímavého Spořitelního penzijního účtu, výhodný prodej cenných papírů ve prospěch penzijního připojištění. Pokud využijete výše uvedené nabídky České spořitelny (pořídíte si kartu VISA Electron Student) i Spořitelního penzijního fondu (uzavřete smlouvu o penzijním připojištění u SPF) získáte pro první rok

KARTU EURO < 26 OD SPF ZDARMA

Navíc Vám Česká spořitelna poskytne 10 % trvalou slevu z ceny karty VISA Electron Student.

Podrobné informace zájemcům sdělí pracovníci v každé pobočce České spořitelny nebo v Informačním a poradenském středisku SPF, tel. 02/21516308-9, najdete je také na stránkách Internetu: <http://www.finance.cz/prezent/spf>.

Kulturní události města Brna objektivem Anny Peckové

V jeden den se v brněnském knihkupectví Barvič a Novotný setkali při autogramiádě dvě známé osobnosti české kultury – spisovatelka Iva Hercíková a filmový režisér, herec, scénárista a nyní i úspěšný sloupekář Jirí Menzel. 9. března zde totiž podepisovali své poslední autorské výtvořky. Kniha Vášeň od Ivy Hercíkové jistě potěší ženské čtenářky a při čtení vybraných sloupků Jirího Menzela v knize Tak nevím (podrubě) si slovy autora může každý položit sám pro sebe otázku: „Tak nevím, je to opravdu tak?“ Skeptik Menzel totiž nerad něco kategoricky tvrdí, vždyť ví, že „pochybování bývá plodnější“ a že „nejlépe vyslovené pravdy nikdy nenabradí to, na co si čtenář či posluchač nepřijde sám.“

O svých sloupcích, pravidelně vycházejících v časopise STORY, napsal: „Nechtěl bych, aby někdo bral tyto sloupky nějak moc vážně. Stačí mi, jestli trknou. Nejsm myslitel tak bluboký, a taky je jen velmi málo věcí, které by se měly brát opravdu vážně.“

A jak se o svém novém kolegovi vyjádřila Iva Hercíková? Definovala ho jako herce nemravných rolí a režiséra moralizujících filmů a dala mu vtipnou nálepku – český Woody Allen. Nakonec si povzdychla, že k mnoha (chudým) spisovatelům přibyla další konkurence.

Jedním z vystavovaných exponátů Defilé 98 byla také plastika akademického sochaře Vladimíra Preclíka, vedoucího sochařského ateliéru na Fakultě výtvarných umění VUT.

70 let již uplynulo od vzniku brněnského výstaviště v Pisárkách. Ve stejném roce, kdy bylo dokončeno, se také konala velkolepá Výstava soudobé kultury v ČSR. Do její přípravy se tehdy zapojili přední čeští architekti. Od těchto událostí právem získalo město Brno přívlastek veletržní. Výstaviště pak prošlo dalšími významnými obnovami, dostavbami i rekonstrukcemi, z nichž tou poslední byla přestavba pavilonu G.

70. výročí brněnského výstavnictví připomenula od 18. února do 8. března 1998 expozice Defilé v Domě umění. Na vernisáži výstavy, instalované ke stejné příležitosti v nově rekonstruovaném pavilonu G, doprovázeli brněnskou primátorku Dagmar Lastoveckou generální ředitel a. s. BVV Antonín Surka spolu s Václavem Svobodou.

Brněnské výstaviště poctil svou návštěvou v době konání veletrhu SALIMA také valašský král Boleslav Polívka. Majestátně rozdával podpisy masám a jednomu z návštěvníků, který veličenstvu předložil „pas valašského království“, udělil před zraky naší fotoreportérky bezvizovický styk. Podle jiných svědků svým podpisem stvrzoval i kvalitu vystavovaných výrobků.

Atmosféru Bretaně vnesli mezi Brňany svým keltským koncertem dva budebníci z družebního města Rennes – Jean Baron a Christian Anneix. Zabráli na tradiční lidové budební nástroje bombardu a biniou-koz.

Dlouhou cestu od obrázku k písmu, jak bo známe dnes, dokumentovala stejnojmenná výstava, kterou uspořádalo Dětské muzeum Moravského zemského paláce v přízemí Dietrichsteinského paláce. „Latinské písmo se v českém státě prosazovalo od 10. století a do 13. století byla jeho jediným drubem Karolinská miniskula,“ uvedla při výkladu k výstavě její kurátorka Martina Nesnádalová (na snímku). Od té doby písmo doznalo mnoha proměn a dnes jeho charakter i další vývoj ovlivňují počítače.

Břežnové dny i letos byly v Brně zasvěceny Francii. Konal se další ročník Dnů francouzské kultury „Bonjour Brno“. Jednou z výstav uspořádaných při této příležitosti byla expozice České centrum v Paříži, která představila vítězný projekt soutěže vypsané v roce 1991 a fotografie centra, jež bylo přestavěno podle návrhů Zdeňka Zdařila, Heleny Jískrové a Víta Másla. Vernisáže, konané 5. března v síni Obce architektů, se zúčastnil ředitel brněnské Alliance Française Pierre Nadaud (zleva) a zástupce Alliance Française v Paříži Philippe Leblance (vpravo).

(-y/k-)

Hřbitůvek jako z marcipánu

Ruskou Ameriku, dnešní stát Aljašku, prodanou Američanům v roce 1867, dodnes připomínají tamní názvy usedlostí, vodních toků či pohoří. Nejpatrnější stopou dávné přítomnosti Rusů v této obrovité severské zemi jsou však cibulovité bány tu a tam zachovaných pravoslavných kostelíků a kapliček. Neobyčejně pozoruhodným místem s patinou dávné historie je aljašská vesnička Eklutna, vzdálená asi 40 km severovýchodně od tichooceánského přístavu Anchorage. Její počátky sahají do roku 1650, kdy na své objevení z ruské strany Aljaška teprve čekala. Vesnička má dnes jen 60 stálých obyvatel, příslušníků indiánského kmene Denaina (či Tanaina), který je součástí společenství Athabasků, představujících nejpočetnější skupinu původních obyvatel Aljašky. Nejmalebnějším místem Eklutny je dodnes používaný hřbitůvek, který svým stylem a pestrobarevností nemá na celém americkém kontinentu obdoby. Spojila se tu dávná tradice indiánů Athabasků s vlivem ruské pravoslavné církve. Místo květin na čerstvém hrobě nebožtíka pozůstali pokládají novou houni. Křížem v jeho nohou symbolizují příslušnost k pravoslaví. Na čtyřicátý den rodina zbuduje na hrobě dřevěný domeček, zvaný „dům ducha“, a vyzdobí jej pastelovými barvami, které jí dle kmenové tradice náleží. Velikost domečku je obvykle úměrná věku zemřelého. Kdysi se ve výročních dnech kladla na hrob ještě miska rýže, smíchaná s medem a rozinkami.

Součástí hřbitovního areálu jsou dva dřevěné kostelíky, oba zasvěcené svatému Mikuláši, patronu Eklutny. Starý srubový kostelík postavili předkové dnešních vesničanů v letech 1845–1886 pod dohledem pravoslavného ruského misionáře Igumena Nikolaje. Interiér kostelíka v přísytu mihotavých plamínek voskových svící zdobí prastaré drahocenné ikony.

Malebné rovy v aljašské Eklutně

Novější kostelík, svítící bělobou, pochází z let 1954–1962. I ten je vyzdoben vzácnými ruskými ikonami, svícny a řadou cenných liturgických předmětů, z nichž většina je starší než 350 let a byla na Aljašku přivezena počátkem 19. století ruskými loděmi. Bohoslužby tu občas vykonává putující kněz. Kostelík je také dílem vesničanů, které v době stavby vedl Maxim Alex, zvaný Mike, syn posledního náčelníka Eklutny, zemřelého v roce 1953. Právě tehdy Mika Alexe poprvé schvátíl infarkt. Bylo to vážné, poležel si půl roku v nemocnici a aljašský pravoslavný biskup John Zlobin mu pro všechny případy přišel udělit poslední pomazání. I sám Leontij Turkevič, metropolita se sídlem v New Yorku, který tehdy pobýval na Aljašce, navštívil nemocného Mika, aby mu požehnal k cestě na věčnost. Mike Alex však infarkt přežil, a to s přesvědčením, že ho k životu navrátili církevní otcové. Zato se pak vzorně staral o starý kostelík i hřbitůvek a s přáteli se pustil do stavby nového kostela. Výsledku své bohuželé činnosti si ještě mohl užít. Zemřel totiž až po druhém infarktu v roce 1977, jak jsem zjistil z údaje na náhrobní desce před „domečkem jeho ducha“ s červenou stříškou.

Celý areál hřbitůvku s oběma kostelíky doplňují dvě dřevěné kapličky ze 70. let tohoto století. Kapličku s modrou bání symbolizující vesmír postavily indiánské děti. Je to kopie sibiřské kaple a je zasvěcená Theodokos – Matce boží, Panně Marii, druhá

kaplička pak svatému Hermanovi, jednomu z prvních ruských misionářů na Aljašce a prvnímu ruskému pravoslavnému svatému, který byl na americké půdě kanonizován.

Z dřevěného stavení naproti hřbitůvku se dýmilo. Pohled oknem dovnitř mi potvrdil odhad, že je tu sušárna či udirna lososů. Patřivala právě onomu Miku Alexovi, který býval rybářem a úlovky tu zpracovával pro zásobu na zimu. Jinak byl po třicet let zaměstnán coby předák na aljašské železnici, dokud ho nesklátil infarkt. Nasával jsem libou vůni udících se ryb, když za mnou ze sousedního srubového domku přišla velmi milá paní a srdečně mě zvala k návštěvě. Byla to dcera Mika Alexe. I s její starší sestrou jsem se seznámil. K mému překvapení obě dámy měly velmi dobré povědomí o České republice. Právě se věnovaly ruční práci, a tak jsem s nelibým zájmem sledoval jejich zručné prsty, umně vyšívající mokasiny. Obě indiánky hovořily dokonalou angličtinou a samozřejmě i kmenovým jazykem, který, jak mi vysvětlily, je velmi blízký jazykům indiánů Navaho a Apačů Meskaleros, žijících několik tisíc kilometrů daleko na jihozápadě Spojených států. Tato skutečnost potvrzuje společný původ indiánských obyvatel Severní Ameriky. Rád na sestry Alexovy vzpomínám. Bylo s nimi pěkné posezení. „Thank you!“ – loučil jsem se s nimi, „činan“ – díky! – v jejich jazyku.

Doc. Ing. Vladimír USTOHAL, CSc.
Foto: autor

Mladší dcera Mika Alexe.

UDÁLOUTI
na VUT v Brně

Vydává: Vysoké učení technické v Brně, nakladatelství VUTIUM, šéfredaktorka: Mgr. Yvonne Konečná.
Adresa redakce: Rektorát VUT v Brně, Kounicova 67a, 601 90 Brno, tel. 4112 5110, e-mail: konecna@ro.vutbr.cz.
Toto číslo bylo vytištěno na papíru, který laskavě poskytla MORPA, a.s. Olšany u Šumperka.
Tisk: PC-DIR, spol. s r.o., Brno
Reg. č. MK 7521, ISSN 1211 – 4421